

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

13 липня 2018 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 172/зп-18

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у пленарному складі:

головуючого – Щотки С.О.,

членів Комісії: Бутенка В.І., Василенка А.В., Весельської Т.Ф., Гладія С.В., Заріцької А.О., Козлова А.Г., Лукаша Т.В., Луцюка П.С., Макарчука М.А., Мішина М.І., Прилипка С.М., Устименко В.Є., Шиловой Т.С.,

розглянувши питання про внесення змін до Порядку проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, затвердженого рішенням Комісії від 12 лютого 2018 року № 19/зп-18, затвердження програми та навчального плану проходження спеціальної підготовки кандидатами на посаду судді,

встановила:

Відповідно до частини другої статті 77 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Вища кваліфікаційна комісія суддів України за рекомендацією Національної школи суддів України затверджує програму, навчальний план та порядок проходження спеціальної підготовки кандидатами на посаду судді.

Рішенням Комісії від 12 лютого 2018 року № 19/зп-18 затверджено Порядок проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді (далі – Порядок), Програму спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, Навчальний план спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, та зразок свідоцтва про проходження спеціальної підготовки кандидата на посаду судді у Національній школі суддів України.

До Комісії 26 червня 2018 року надійшли рекомендації Національної школи суддів України щодо внесення змін до Порядку в частині тривалості спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, а також щодо затвердження програми і навчального плану проходження спеціальної підготовки (для кандидатів на посаду судді, які не мають стажу роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки).

Обговоривши питання порядку денного та рекомендації Національної школи суддів України щодо проведення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які не мають стажу роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, протягом дев'яти місяців, Комісія дійшла висновку про необхідність внесення змін до пункту 1.2 розділу I Порядку, визначення строку спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді протягом дев'яти місяців та затвердження програми і навчального плану проходження спеціальної підготовки для кандидатів на посаду судді.

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 70, 72, 77, 93, 101 Закону, Комісія

вирішила:

1. Внести до Порядку проходження спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, затвердженого рішенням Комісії від 12 лютого 2018 року № 19/зп-18, зміну, а саме пункт 1.2 розділу I викласти у такій редакції:

«п.1.2. Спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців, якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (для кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки – протягом трьох місяців), за рахунок коштів Державного бюджету України. На період проходження спеціальної підготовки за кандидатом на посаду судді (далі – кандидат, слухач) зберігається основне місце роботи, виплачується стипендія в розмірі посадового окладу помічника судді місцевого суду. Строк проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України зараховується до стажу професійної діяльності у сфері права».

2. Визначити строк спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді – протягом дев'яти місяців.

3. Затвердити Програму спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді (додаток 1).

4. Затвердити Навчальний план спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді (додаток 2).

Головуючий

С.О. Щотка

Члени Комісії:

В.І. Бутенко

А.В. Василенко

Т.Ф. Весельська

С.В. Гладій

А.О. Заріцька

А.Г. Козлов

Т.В. Лукаш

П.С. Луцюк

М.А. Макарчук

М.І. Мішин

С.М. Прилипка

В.Є. Устименко

Т.С. Шилова

Додаток 1
до рішення Комісії
від 13.07.2018 № 172/зп-18

ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ
КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ

Зміст

	Стор.
1. Вступ	3
2. Теоретично-практична частина	3
3. Ознайомчі візити (зустрічі)	7
4 Стажування	7
5 Методика спеціальної підготовки	8
6 Складові (блоки) Програми	11
I. Основи організації суду та діяльності судді	11
II. Цивільне судочинство	15
III. Господарське судочинство	18
IV. Кримінальне судочинство та судочинство у справах про адміністративні правопорушення	20
IV.I Кримінальне судочинство	20
IV.II Судочинство у справах про адміністративні правопорушення	24
V. Адміністративне судочинство	25
VI. Суддівські компетенції	27

1. Вступ

Програму спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді (далі – Програма, Програма спеціальної підготовки) підготовлено відповідно до національних та міжнародних стандартів суддівської освіти, положень Закону України “Про судоустрій і статус суддів” (у редакції Закону України від 3 жовтня 2017 № 2147-VIII, далі – Закон) для кандидатів на посаду судді. При підготовці Програми враховано досвід, набутий Національною школою суддів України під час проведення спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки та демократичних країн у підготовці професійних суддів.

2. Теоретично–практична частина

Метою Програми є організаційно–методичне забезпечення належної професійно орієнтованої теоретичної та практичної підготовки кандидатів на посаду судді як висококваліфікованих фахівців, здатних здійснювати правосуддя в місцевому суді, систематично розвивати професійні знання, уміння, навички, підтримувати свою кваліфікацію на належному рівні, необхідному для виконання повноважень судді.

Головне завдання Програми – допомогти кандидатам на посаду судді (далі також – слухачі, слухач), розвинути відповідні якості та набуті професійних знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання повноважень судді: приймати законні, обґрунтовані та справедливі рішення; з повагою ставитися до особи, забезпечувати реалізацію її прав і свобод; дотримуватися норм суддівської етики та судової деонтології; усвідомлювати високу значущість суду в демократичному суспільстві, інтегрованому в міжнародне середовище.

Зокрема, кандидат на посаду судді має:

усвідомлювати завдання суду здійснювати правосуддя на засадах верховенства права, забезпечуючи кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією, законами України та міжнародними договорами, згоду на обов’язковість яких надано Верховною Радою України;

знати та розуміти обов’язки судді, визначені Конституцією України, Законом України “Про судоустрій і статус суддів”, процесуальними та іншими законами;

усвідомлювати статус судді як носія судової влади;

розуміти та дотримуватися незалежності та безсторонності як необхідних елементів справедливого суду;

уміти здійснювати судочинство в порядку, установленому відповідними процесуальними законами, своєчасно, справедливо та безсторонньо розглядати та вирішувати судові справи з дотриманням засад і правил судочинства, а також реалізовувати інші повноваження, визначені Законом;

уміти дотримуватися вимог щодо несумісності, передбачених Законом;
засвоїти правила суддівської етики;

розвинути логічність і структурованість мислення;

уміти застосовувати отримані знання та вміння в суддівській діяльності.

Упродовж проходження спеціальної підготовки кандидат повинен набути та/чи вдосконалити такі уміння:

застосовувати принципи професійної етики (деонтологічні принципи) та додержуватися присяги судді;

виявляти повагу до учасників процесу;

виконувати вимоги та дотримуватися обмежень, установлених законодавством у сфері запобігання корупції;

не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, зокрема таємницю нарадчої кімнати та закритого судового засідання;

забезпечувати дотримання прав сторін та інших учасників процесу й виконання ними обов'язків;

аналізувати й розв'язувати правові ситуації;

володіти навичками міжособистісного спілкування;

сприяти досягненню згоди та примиренню сторін;

проводити судові засідання із врахуванням принципів судочинства (зокрема, рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальності сторін і свободи в наданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості, забезпеченні доведеності вини тощо);

керувати судовим процесом у ситуаціях, в яких кожен із його учасників прагне зайняти позицію, несумісну й протилежну щодо інтересів інших осіб тощо;

приймати рішення на основі Конституції та законів, зокрема принципу верховенства права, відповідно до якого людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а також відповідно до обставин справи на підставі фактів і доказів, виконавши всі процесуальні вимоги (вимоги судочинства);

досліджувати та оцінювати докази, їхню належність, допустимість, достовірність, достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності, а також, викладаючи в рішенні мотиви їх (доказів) прийняття чи відмови у прийнятті;

формулювати та мотивувати рішення, ухвалені на основі повно та всебічно з'ясованих обставин і підтверджених доказами, які було досліджено в судовому засіданні;

працювати в команді, зокрема в колегіальному складі суду, за участі присяжних, з керівником апарату суду, помічником судді, секретарем судового засідання, судовим розпорядником та іншими працівниками апарату суду;

усвідомлювати роль кожного судді у формуванні довіри до судової влади та значимості кожного судового рішення;

користуватися інформаційними технологіями, що застосовуються в судах;

постійно навчатися та самовдосконалюватися.

Програма складається із шести блоків:

I. Основи організації суду та діяльності судді

II. Цивільне судочинство

III. Господарське судочинство

IV. Кримінальне судочинство та судочинство у справах про адміністративні правопорушення

V. Адміністративне судочинство

VI. Суддівські компетенції.

Метою вивчення блоку I “Основи організації суду та діяльності судді” Програми є отримання навичок роботи в суді для забезпечення надання якісних судових послуг, вироблення навичок взаємодії з іншими суддями, зокрема з присяжними, а також працівниками апарату суду для досягнення спільних цілей. Цей блок є базовим для опанування слухачами суддівської професії.

Зазначений блок містить такі модулі:

- Бути суддею
- Судове адміністрування та доступ до суду
- Суддівська етика
- Основоположні принципи права та права людини. Верховенство права та права людини у світлі Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя
  - Запобігання та протидія дискримінації
  - Управління залом судового засідання
  - Загальні засади написання судових рішень. Тлумачення правових норм та обґрунтування судових рішень
- Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування
  - Дисциплінарна відповідальність судді
  - Управління часом у суддівській діяльності
  - Професійна психологічна адаптація до суддівської діяльності.

До блоку I включено семінар-практикум “Українське ділове мовлення. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови. Вимоги до оформлювання документів”.

Метою семінару-практикуму є підвищення рівня мовної грамотності кандидатів на посаду судді. Він присвячений лексичним, граматичним і стилістичним особливостям офіційно-ділового стилю української мови. На

ньому буде розглянуто логічні, структурні, лінгвістичні особливості юридичних текстів, складні випадки вживання мовних засобів у судових рішеннях, вивчено вимоги до оформлювання процесуальних документів та аналіз судових рішень за матеріалами кваліфікаційної та дисциплінарної практики.

У II–V блоках Програми передбачено вивчення особливостей здійснення правосуддя в цивільному, господарському, адміністративному, кримінальному судочинствах та судочинстві про адміністративні правопорушення.

Теоретично-практична частина II–V блоків Програми складається з основних модулів:

- Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя відповідної юрисдикції
- Докази та доказування за видом судочинства
- Особливості розгляду окремих категорій справ за видом судочинства
- Особливості написання судових рішень за видом судочинства.

До IV блоку Програми включено також модулі “Призначення покарання у кримінальних справах”, “Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення. Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею” та “Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення”.

Після кожного з п’яти блоків Програми буде здійснюватися підсумковий контроль успішності виконання програми відповідного блоку, форми проведення якого визначаються відповідно до змісту окремих модулів блоку. Результати виконання контрольних завдань аналізуються, узагальнюються та доводяться до відома слухачів.

У VI блоці Програми виокремлено модулі з акцентом на суддівські компетенції, які завершують спеціальну підготовку:

- Соціономічна компетентність судді
- Основи комунікативної діяльності судової влади
- Суддівське самоврядування
- Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське досьє
- Моніторинг судових процесів
- Мистецтво правового письма та процесуального документування.

Метою семінару-практикуму “Мистецтво правового письма та процесуального документування” є аналіз проектів судових рішень, підготовлених кандидатами на посаду судді.

3. Стажування

Стажування є обов'язковою складовою спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді. Стажування проводиться у формі практичної підготовки слухачів у місцевих судах з метою поглиблення та закріплення теоретичних знань про діяльність суду, здобуття практичних професійних навичок і умінь судді.

Головними завданнями стажування є:

формування фахових умінь і навичок, необхідних для роботи на посаді судді, високої моральності та професійної культури;

поглиблення та закріплення набутих знань про діяльність суду;

набуття практичного професійного досвіду;

перевірка професійної придатності.

Стажування проводиться після завершення теоретично-практичної підготовки кожного з II–V блоків.

Під час проходження стажування належне виконання обов'язків слухачем перевіряє суддя–наставник відповідного місцевого суду, який готує висновок про проходження стажування після його завершення.

Після закінчення кожного виду стажування проводиться обговорення за результатами проходження стажування, на якому кандидату на посаду судді буде надано можливість поділитися здобутими новим досвідом і навичками та питаннями, які виникли в ході стажування.

4. Ознайомчі візити (зустрічі)

Для ознайомлення з діяльністю установ, організацій, закладів системи органів правопорядку та сфери юстиції, пов'язаних з відправленням правосуддя, здійснюються ознайомчі візити/зустрічі:

1. Місцеві прокуратури

Мета – ознайомлення зі структурою місцевої прокуратури, завданнями та функціями прокуратури, зокрема щодо участі у здійсненні судочинства.

2. Органи, що здійснюють досудове розслідування

Мета – ознайомлення з правовою основою діяльності, структурою, завданнями та функціями органів досудового розслідування із практичними поясненнями функціонування органів досудового розслідування, які згідно з Кримінальним процесуальним кодексом України забезпечують досудове розслідування кримінальних правопорушень,

3. Органи Державної кримінально-виконавчої служби

Мета – ознайомлення з роботою органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, ознайомлення з функціями окремих підрозділів.

4. Адвокатські бюро/адвокатські об'єднання

Мета – ознайомлення із адвокатською діяльністю як незалежною професійною діяльністю адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту.

5. Виконавча служба

Мета – ознайомлення з основними завданнями та функціями виконавчої служби, діяльність якої спрямовується і координується Міністерством юстиції України, особливостями виконання судових рішень.

5. Методика спеціальної підготовки

Основою методики спеціальної підготовки є модель, заснована на формуванні умінь та навичок, яка передбачає наявність у кандидатів високого рівня загальнотеоретичних знань, необхідних для зайняття посади судді.

Методика викладання кожного блоку Програми ґрунтується на формуванні в кандидатів умінь та навичок із широким використанням інтерактивних форм і методів підготовки: міні-лекцій, презентацій (демонстрацій), тестів, експрес-опитувань, роботи в парах, групових завдань (роботи в малих групах), “мозкового штурму”, вирішення ситуативних завдань, розв’язання змодельованих конкретних правових ситуацій (модельні справи), рольових ігор, дискусій, дебатувань, круглого столу, майстер–класів відомих тренерів тощо, які умовно поділяються на чотири групи інтерактивних технологій: фронтальні, колективно–групового навчання, ситуативного навчання, навчання в дискусії.

Кожен модуль блоків Програми здійснюється у формі практичних занять (тренінг, заняття типу кейс-метод, метод конкретного прикладу, рольова гра, семінар–практикум, дискусія тощо).

Програма передбачає розгляд і обговорення питань процесуального та матеріального права в рамках одного заняття.

Тренінг – вид практичного заняття, у ході якого викладач/тренер застосовує тренінгові технології з метою набуття слухачами відповідних навичок, зокрема написання судових рішень. Тренінг є однією з основних форм реалізації модулів кожного блоку програми і, як правило, уключає міні–лекції, “мозковий штурм”, тестові завдання, експрес–опитування, презентації, демонстрації відеофільмів, виконання практичних завдань у малих групах, роботу з фабулами конкретних справ, вирішення ситуативних завдань/ситуаційні дослідження, модеровані дискусії тощо.

Після закінчення кожного тренінгу має проводитися поточне оцінювання викладачами/тренерами.

Заняття типу *кейс-метод* передбачає вирішення ситуативних завдань (кейсів) і складається шляхом аналізу слухачами обставин справи на основі модельних судових справ для здійснення кваліфікації, вибору та обґрунтування рішення.

Викладач/тренер готує пакет судових рішень судів різних інстанцій. Пакет судових рішень повинен бути підготовлений для слухачів до початку занять для того, щоб слухачі мали можливість перед заняттям ознайомитися із запропонованими рішеннями та підготувати нотатки щодо виконання запропонованого завдання. Підбір рішень повинен бути певним чином пов'язаний із зазначеною темою, але в цілому викладач/тренер має свободу вибору рішень судів для розгляду зі слухачами. Підбір судових рішень повинен забезпечити можливість якомога повніше відпрацювати практичні уміння – оцінку позицій сторін, оцінку доказового матеріалу, висновки суду, структуру обґрунтування тощо.

Викладач/тренер на занятті ставить питання для перевірки розуміння слухачами фактичного матеріалу та аргументації суду. Процес опитування проводиться таким чином, щоб забезпечити активну участь якомога більшої частини слухачів.

Підготовка слухачів до занять та вирішення ними ситуативних завдань (кейсів) становлять істотну частину методики, яка є характерною для підготовки кандидатів на посаду судді. З цією метою Національна школа суддів України створює відповідні ресурси.

Семінар–практикум передбачає практичне опрацювання теоретичних знань у дискусії, яку модерує викладач/тренер, актуальних питань і вирішення практичних ситуацій.

Рольова гра (симуляція) – виконання слухачами ролей, заданих певними ситуаціями, які вимагають використання особливої поведінки та відповідних знань матеріального та процесуального права.

Рольовим іграм у процесі навчання відводиться важливе місце в методиці спеціальної підготовки. Вони можуть бути як основним методом заняття, так і одним із його елементів.

Учасники повинні мати можливість відігравати окремі процесуальні ролі. Викладач/тренер готує матеріали справи, розписує ролі. За необхідності він перериває перебіг рольової гри, за допомогою питань організовує обговорення того, що відбулося на цей момент, та коригує наявні помилки.

Заняття чи його частини можуть фіксуватися за допомогою технічних засобів, щоб учасник рольової гри мав можливість оцінити свою участь у змодельованому судовому процесі (симуляції розгляду справи судом).

Метод конкретного прикладу (завершена справа, поступовий розгляд справи, відкрита справа).

Цей метод полягає в активній роботі слухачів, які отримують документи певної справи та особисто чи у малих групах аналізують її, представляють процесуальну історію справи, важливі факти, правові норми, які застосовуються під час прийняття рішення, оцінюють докази та мотивацію, що призведе до прийняття судового рішення. Під час занять один чи декілька кандидатів на посаду судді беруть на себе роль доповідачів; на основі їх доповіді розпочинається дискусія, яку модерує викладач; наприкінці

відбувається оцінка усних доповідей, формуються висновки щодо фактичних та правових питань стосовно цієї справи.

Використовується й поступове надання слухачам нових документів відповідно до різних етапів процедури (позов, заява відповідача, слухання), опираючись на які, слухачі складають проект резолютивної частини судового рішення.

Заняття з вивчення особливостей розгляду окремих категорій справ проводяться в різних формах із застосуванням різних інтерактивних методів за базовою схемою:

1. Вступ з акцентом на актуальні питання в конкретній категорії справ, їх аналіз та можливі шляхи вирішення;

2. Під час заняття проводиться:

а) ознайомлення з матеріалами конкретної справи;

б) визначення особливостей розгляду конкретних справ, зокрема щодо

- законодавства, що має застосовуватися при їх вирішенні;

- підсудності, юрисдикції та видів провадження;

- підготовки справи до судового розгляду;

- прав і обов'язків осіб, що беруть участь у розгляді;

- розумних строків розгляду справ;

- судових витрат;

- судового контролю за виконанням рішень;

с) аналіз відповідної судової практики;

д) складання слухачами проекту відповідного судового рішення письмово чи повідомлення слухачами суті рішення у формі усної доповіді;

е) проведення обговорення підготовлених проектів судових рішень.

Порядок питань, зазначених у базовій схемі, не є вичерпним та може змінюватися у відповідних категоріях справ.

3. Наприкінці занять із певної теми підводяться підсумки.

Міні-лекції викладачі супроводжують презентаціями, підготовленими на практичних матеріалах або на реальних ситуаціях із судової практики.

Під час аналізу судових справ вивчаються основні їх складові. Вивчення здійснюється із застосуванням методу конкретного прикладу з використанням розглянутих справ, поступовим доступом до документів розглянутих справ, відслідковуванням усіх стадій справи до розгляду справи по суті. Може застосовуватись у співпраці з відповідним судом.

Перед проведенням кожного модуля слухачі, як правило, отримують завдання для самостійної роботи з подальшим обговоренням результатів роботи вже під час вивчення модуля.

Суттєвим аспектом методики є принцип, відповідно до якого більш пріоритетним є “як”, а не “що”. Слухачам важливо простежити способи юридичних міркувань, методи аргументації, ознайомлення з технікою виконання

завдань і засвоєння практичних навичок вирішення конкретних юридичних проблем.

6. Складові (блоки) Програми

I. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			13,5 днів
1.	Бути суддею <i>Суд і суддя: історичний нарис</i> <i>Пріоритети правосуддя та основні цінності судді: співвідношення, взаємозв'язок</i> <i>Репутація судді як публічної особи з особливим статусом</i> <i>Етичні аспекти в діяльності судді. Вміння слухати, вміння нотувати, вміння приймати рішення</i> <i>Незалежність та неупередженість судді як необхідні ознаки справедливого правосуддя</i>	Тренінг	1,5 дня
2.	Судове адміністрування та доступ до суду	Тренінг	1,5 дня
2.1	<i>Організаційна структура суду</i> <i>Правове регулювання діловодства в суді</i> <i>Інструкції з діловодства в судах</i> <i>Навантаження на суддів</i> <i>Розподіл справ між суддями</i> <i>Проходження судових справ і документів</i> <i>Контроль за правильністю оформлення судової справи.</i> <i>Проходження непроцесуальних документів. Вирішення питань, пов'язаних із доступом до матеріалів справи</i>		
2.2	<i>Організація роботи суду</i> <i>Спілкування із громадянами</i> <i>Організація безпеки суду</i>		
2.3	<i>Взаємодія між головою суду та керівником апарату суду</i> <i>Робота судді з помічником судді та секретарем судового засідання</i> <i>Участь у колегії суддів</i> <i>Участь у розгляді справ разом із присяжними</i> <i>Гендерні аспекти в організації роботи суду</i> <i>Забезпечення безперервної роботи суду в надзвичайних ситуаціях</i>		

2.4	<i>Концепція електронного суду</i> <i>Комп'ютерні програми, що забезпечують діловодство в суді. Призначення та функціональні можливості</i> <i>Використання електронної пошти в суді</i> <i>Внесення судових рішень до Єдиного державного реєстру</i> <i>Використання інформаційних технологій у судах.</i> <i>Сайт суду.</i>		
2.	Суддівська етика: <i>Природа суддівської етики</i> <i>Загальна характеристика Кодексу суддівської етики у світлі міжнародних стандартів. Принципи суддівської етики відповідно до міжнародних стандартів та національного законодавства</i> <i>Поведінка судді під час здійснення правосуддя</i> <i>Особливості етичної поведінки судді в ході розгляду цивільних, господарських, адміністративних, про адміністративні правопорушення та кримінальних проваджень.</i> <i>Принципи та стандарти суддівської етики в позасудовій діяльності судді. Природа суддівської етики</i>	Тренінг	1 день
3.	Застосування принципу верховенства права при здійсненні правосуддя	Інтерактивна лекція, практикум	0,5 дня
4	Конвенційні стандарти захисту прав людини у світлі практики Європейського суду з прав людини <i>Конвенція як міжнародний договір, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України. Структура Конвенції. Протоколи до Конвенції, їх обов'язковість для держав-членів. Підстави застосування Конвенції при здійсненні правосуддя. Конвенційний механізм захисту прав людини. Негативні та позитивні зобов'язання. Завдання ЄСПЛ. Практика ЄСПЛ як джерело права</i> <i>Закон України № 3477-IV "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" (з подальшими змінами). Ієрархія рішень ЄСПЛ. Застосування заходів загального та індивідуального характеру, необхідних для виконання рішень ЄСПЛ, що набули статусу остаточного</i> <i>Структура рішення ЄСПЛ. Викладення обставин справи, національного законодавства та судової</i>	Тренінг	1 день

	<i>практики, стверджуване порушення Конвенції, доводи сторін, оцінка ЄСПЛ. Загальні принципи та застосування цих принципів у конкретній справі, висновок ЄСПЛ</i> <i>Статистика рішень ЄСПЛ щодо України.</i> <i>Застосування практики ЄСПЛ при тлумаченні загальних положень та принципів судочинства. Принцип верховенства права та його складові. Розгляд справи незалежним і безстороннім судом, утвореним відповідно до закону. Законність. Рівність перед законом і судом. Процесуальна рівність. Гласність і відкритість судового процесу. Обов'язковість судових рішень. Інші вимоги права на справедливий суд відповідно до п. 1 статті 6 Конвенції</i> <i>Інформаційні ресурси щодо пошуку рішень ЄСПЛ. Сайт Міністерства юстиції України. База даних документів HUDOC. Критерії пошуку рішень.</i> <i>Програма навчання для фахових юристів HELP</i>		
5.	Запобігання та протидія дискримінації <i>Європейське антидискримінаційне право: ключові принципи, сфера дії, зокрема статті 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Протокол № 12 до Конвенції</i> <i>Міжнародні стандарти</i> <i>Типи дискримінації: пряма та непряма дискримінація</i> <i>Протидія дискримінації біженців, расовій дискримінації</i> <i>Доступ до правосуддя</i> <i>Проблема доведення в антидискримінаційному праві</i> <i>Практика Європейського суду з прав людини</i>	Тренінг	0,5 дня
6.	Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування <i>Міжнародні стандарти та національне антикорупційне законодавство.</i> <i>Конфлікт інтересів</i> <i>Електронне декларування</i> <i>Моніторинг способу життя</i> <i>Запобігання корупції в суддівському середовищі</i> <i>Види відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією</i>	Тренінг	1 день
7.	Дисциплінарна відповідальність судді <i>Дисциплінарна відповідальність: правдиві історії від досвідчених суддів</i>	Тренінг	1 день

	<i>Дисциплінарна відповідальність мовою цифр</i> <i>Ключові законодавчі та правозастосовні засади дисциплінарного провадження (на прикладі практики Вищої кваліфікаційної комісії суддів України</i> <i>Оцінка дисциплінарної скарги (перевірка даних про наявність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності)</i> <i>Стадія перевірки. Реагування судді на скаргу</i> <i>Міжнародні стандарти дисциплінарної відповідальності судді</i>		
8.	Професійна психологічна адаптація до суддівської діяльності <i>Психологічні особливості суддівської діяльності</i> <i>Комунікативна компетентність та основи управління конфліктом</i> <i>Психологічні засади профілактики професійного вигорання</i>	Тренінг	1 день
9.	Управління залом судового засідання <i>Організація та підготовка судового засідання</i> <i>Ведення судового процесу та особливості спілкування зі сторонами</i> <i>Особливості ведення судового процесу з використанням технічних засобів ЗМІ (журналістами) та учасниками процесу</i> <i>Проголошення судового рішення</i>	Тренінг	2 дні
10.	Українське ділове мовлення. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови. Вимоги до оформлювання документів <i>Поняття державної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови, форми її реалізації. Мовні норми. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови. Лексичні, морфологічні, синтаксичні та стилістичні особливості офіційно-ділового стилю.</i> <i>Сутність і функції мови права, її стильові й жанрові різновиди. Мова судово-процесуальної сфери. Логічні, структурні та лінгвістичні особливості процесуальних документів. Комунікативно виправдане використання засобів мови під час укладання текстів судових рішень.</i> <i>Національний стандарт України (ДСТУ 4163-2003). Склад реквізитів документів. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Оформлювання сторінки документа. Вимоги до тексту документа. Правила</i>	Семинар-практикум	0,5 дня (4 акад. години)

	<i>оформлювання процесуальних документів.</i>		
11.	Загальні засади написання судових рішень. Тлумачення правових норм та обґрунтування судових рішень <i>Сутність, поняття, цілі та адресати судового рішення. Судове рішення як процесуальний документ та як компонент судової процедури</i> <i>Міжнародні стандарти, що регламентують забезпечення законності, обґрунтованості та справедливості судових рішень</i> <i>Підготовка до написання судових рішень. Збір нормативно-правової бази та судової практики</i> <i>Якісні характеристики судового рішення та їх основні критерії. Вимоги, яким має відповідати судове рішення. Структура судових рішень (вирок, постанова, рішення, ухвала)</i> <i>Тлумачення правових норм</i> Обґрунтування та мотивування судового рішення <i>Процесуальні засоби усунення недоліків судових рішень (ухвал, постанов, вироків, рішень)</i>	Тренінг	1 день
12.	Управління часом у суддівській діяльності <i>Ефективний тайм-менеджмент</i> <i>Ефективне планування часу. Пріоритети</i> <i>Уміння говорити “Ні”</i> <i>Делегування повноважень суддею</i>	Тренінг	1 день

Контроль успішності виконання I блоку Програми	1 день

II. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			25 днів
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини місцевими загальними судами України <i>Право на справедливий суд (пункт 1 статті 6)</i> <i>Доступ до суду. Справи “Церква села Сосулівки проти України”, “Перетяка та Шереметьєв проти України”, “Буланов та Купчик проти України”. Поняття “прав і обов’язків цивільного характеру” в сенсі Конвенції. Справа “Світлана Науменко проти України”. Незалежність і безсторонність суду, встановленого законом. Справи “Совтрасавто–Холдинг” проти</i>	Тренінг	1,5 дня

України”, “Агрокомплекс проти України”, “Олександр Волков проти України”, “Білуха проти України”, “Сокурєнко і Стригун проти України”, “Газета “Україна–Центр” проти України”. Справедливий розгляд справи. “Бочан проти України (№ 2)”. Змагальність сторін у процесі. Справи “Бендерський проти України”, “Надточій проти України”, “Устименко проти України”. Мотивованість рішень національного суду. Справи “Проніна проти України”, “Серявін та інші проти України”, “Петриченко проти України”, “Бочан проти України (№ 2)”. Порядок і фактична можливість оскарження судового рішення. Додержання вимоги публічності розгляду. Критерії “розумного строку”. Справа “Сіреджук проти України”. Складність справи. Поведінка заявників і компетентних органів. Важливість справи для конкретної особи. Справи, що підлягають якнайшвидшому розгляду. Нерозглянуті справи. Зобов’язання держави організувати належне відправлення правосуддя. Приклади порушень “розумного строку”

Право на повагу до приватного та сімейного життя (стаття 8) та право на шлюб (стаття 12). Сфера дії статей 8 та 12 Конвенції. Суть “поваги” до приватного та сімейного життя. Позитивні зобов’язання держави. Відносини, що складають приватне життя. “Сімейне життя” та його інтерпретація ЄСПЛ. Захист формальної та фактичної сім’ї. Відносини між близькими родичами. Інші відносини, що визнаються сімейними. Справа “Хант проти України”, “Мамчур проти України”. Суть права укладати шлюб. Біологічні батьки, усиновлювачі, опікуни. Батьківство. Позбавлення батьківських прав. Усиновлення. Справи “Савіни проти України” та “Курочкін проти України”. Право на спілкування з родичами та близькими. Право на повагу до житла та довкілля. Справи “Новоселецький проти України”, “Гримковська проти України”, “Дубецька та інші проти України”, “Кривіцька та Кривіцький проти України”. Втручання у приватне і сімейне життя. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 8 Конвенції

Свобода вираження поглядів (стаття 10). Сфера дії статті 10 Конвенції. Роль преси в демократичному суспільстві. Одержання, передача та розповсюдження інформації та ідей. Різниця між “інформацією” та “ідеями”. Факти та оціночні судження. Недостовірна інформація. Спростування інформації. Наклеп.

	<i>Інформація конфіденційного характеру. Інформація про публічних осіб. Межі критики різних категорій осіб. Фото-, відеозйомка. Обов'язки та відповідальність осіб згідно зі статтею 10. Обмеження свободи висловлювань посадовими особами. Обмеження свободи виявлення поглядів. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 10. Справи “Марченко проти України”, “Українська прес-група проти України”, “Україна-Центр” проти України”, “Веніамін Тимошенко проти України”.</i> <i>Право на вільне володіння майном (стаття 1 Першого Протоколу до Конвенції). Сфера дії, структура статті 1 Першого Протоколу. Зміст понять “майно”, “власність” в сенсі Конвенції. “Мирне володіння” своїм майном. Принцип безперешкодного користування майном. Умови втручання у право власності Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Тлумачення “суспільного інтересу”. “Справедлива рівновага”. Компенсація за порушення права власності. Справа “Юрій Миколайович Іванов проти України”. Справи “Андрій Руденко проти України”. “Желтяков проти України”, “Новоселецький проти України”, “Войтенко проти України”</i> <i>Інші права і обов'язки “цивільного характеру”, гарантовані Конвенцією. Реалізація прав без дискримінації. Справа “Пічкур проти України”</i>		
2.	Докази і доказування <i>Судові докази та доказування (поняття та види). Визначення суті предмету доказування Обставини, що не потребують доказування Виявлення та збирання доказів Дослідження доказів Оцінка доказів. Правила оцінки доказів Розподіл тягаря доказування Структура та види пояснень сторін Свідчення з чужих слів Письмові експертизи Заяви про фальшивість доказу Викладення доказів у судових рішеннях</i>	Тренінг	2 дні

3.	Особливості розгляду окремих категорій справ у цивільному судочинстві	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	20,5 днів
3.1	<i>Перехід права власності на земельну ділянку. Особливості розгляду земельних спорів</i>		
3.2	<i>Деякі питання, що виникають при розгляді справ із кредитних правовідносин</i>		
3.3	<i>Особливості розгляду спорів про визнання правочинів недійсними</i>		
3.4	<i>Особливості розгляду сімейних справ</i>		
3.5	<i>Особливості розгляду справ про спадкування</i>		
3.6	<i>Особливості розгляду житлових спорів</i>		
3.7	<i>Особливості розгляду трудових спорів</i>		
3.8	<i>Особливості розгляду справ про захист права власності</i>		
3.9	<i>Особливості розгляду справ про відшкодування шкоди</i>		
3.10	<i>Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу</i>	Симуляція судового засідання	
4.	Написання судових рішень у цивільному судочинстві <i>Класифікація судових рішень в цивільному судочинстві, характеристика основних видів судових рішень</i> <i>Структура та зміст рішення суду в цивільному процесі</i> <i>Аналіз судового рішення щодо дотримання його структури</i> <i>Заочне рішення суду та його особливості</i> <i>Судовий наказ як різновид судового рішення</i> <i>Структура, зміст та форми процесуально-документального оформлення ухвал суду в цивільному процесі. Особливості окремих ухвал</i>	Тренінг	1 день
Стажування в місцевому загальному суді з розгляду цивільних справ			22 дні
Контроль успішності виконання II блоку Програми			1 день

III. ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			14 днів
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в національній судовій практиці <i>Захист права власності (стаття 1 Першого протоколу до Конвенції) відповідно до практики ЄСПЛ в</i>	Тренінг	1 день

	господарському судочинстві. Втручання у право власності. Позбавлення права власності. Право регламентувати використання власності відповідно до загальних інтересів. Обмеження користування власністю. Контроль за користуванням власністю з боку держави. Компенсація за порушення права власності. Справи “Україна–Тюмень” проти України”, “Рисовський проти України”, “Стебницький і “Комфорт” проти України”, “East/West Alliance Limited” проти України”, “Інтерсплав проти України”		
2.	Докази і доказування в господарському судочинстві <i>Особливості доказування в господарському судочинстві</i>	Кейс	1 день
3.	Особливості розгляду окремих категорій справ у господарському судочинстві	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	11 днів
3.1	<i>Вирішення спорів, що виникають із земельних правовідносин</i>		
3.2	<i>Особливості розгляду справ про укладення, зміну, розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними та застосування міжнародних угод при вирішенні господарських спорів</i>		
3.3	<i>Вирішення спорів, що виникають із договорів страхування</i>		
3.4	<i>Особливості розгляду справ про банкрутство</i>		
3.5	<i>Вирішення спорів про право власності та інші речові права</i>		
3.6	<i>Особливості розгляду корпоративних спорів</i>		
3.7	<i>Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу</i>	Симуляція судового засідання	
4.	Особливості написання судових рішень <i>Вимоги, яким має відповідати судові рішення в господарській справі</i> <i>Структура та зміст рішення суду в господарському процесі</i> <i>Аналіз судового рішення щодо дотримання його структури</i>	Тренінг	1 день

Стажування в місцевому господарському суді	15 днів
Контроль успішності виконання III блоку Програми	1 день

IV. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			26 днів
IV. I. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО			21 день
1.	Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при судовому розгляді кримінальних проваджень та справ про адміністративні правопорушення <i>“Матеріальний” та “процесуальний” аспекти гарантій статей 2 і 3 Конвенції. Критерії ефективності розслідування випадків смерті особи та скарг щодо поганого поводження. Справи “Гонгадзе проти України”, “Сергій Шевченко проти України”. “Нечипорук і Йонкало проти України”, “Луценко проти України”, “Валерій Фуклев проти України”, “Бучинська проти України”. Перевірка обґрунтованості постанов про закриття кримінальних проваджень щодо жорстокого поводження та смерті особи (статті 2, 3 Конвенції) Справи “Аднаралов проти України”, “Темченко проти України”, “Ярошовець проти України”, “Поміляйко проти України”, “Корнейкова та Корнейков проти України”, “А.Н. проти України”, “Ігнаткіна проти України”, “Орлик проти України”, (матеріальний та процесуальний аспекти статті 3 Конвенції)</i> <i>Застосування та актуальні питання статті 5 Конвенції (випадки позбавлення свободи, їх вичерпність; гарантії затриманих осіб, законність затримання, матеріальні та процесуальні умови законності затримання</i> <i>Судовий контроль законності запобіжного ув’язнення чи законності позбавлення свободи, поняття “розумна підозра”. “Ічин та інші проти України”, “Кац та інші проти України”, “Слоєв проти України”, “Нечипорук і Йонкало проти України”, “Харченко проти України”, “Чанєв проти України”, “Малик проти України”, “Галь проти України”, “Гарькавий проти України” “Гудзь проти України”</i> <i>Право на справедливий суд – кримінальна частина статті 6 Конвенції</i>	Грентінг	1,5 дня

Презумпція невинуватості та право не свідчити проти себе. “Ушаков та Ушакова проти України”, посилання на справу “Савін проти України”

Процесуальні гарантії обвинуваченої особи (пункти 2–3 статті 6): право бути негайно і детально поінформованим зрозумілою мовою; право мати достатньо часу і можливостей для підготовки свого захисту; право захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника, обраного на власний розсуд; право допитувати свідків; право на безоплатний переклад та ін. Справи “Паскал проти України”, “Яременко проти України”, “Леонід Лазаренко проти України”, “Балицький проти України”, “Шабельник проти України”, “Жогло проти України”, “Корнєв і Карпенко проти України”, “Грабчук проти України”, “Шагін проти України”, “Жуковський проти України”

Кваліфікація адміністративного арешту та деяких інших видів покарання за адміністративне правопорушення як кримінального покарання в світлі практики ЄСПЛ. Оскарження рішень щодо адміністративних правопорушень. Справи “Гуренка проти України”. “Надточій проти України”. “Корнєв і Карпенко проти України”. “Тихонов проти України”
Право на оскарження в кримінальних справах (стаття 2 протоколу № 7 до Конвенції)

Умови обмеження прав людини і основоположних свобод (законність, необхідність у демократичному суспільстві, дотримання балансу інтересів)

“Кримінальна частина” статті 8 Конвенції – заходи забезпечення кримінального провадження та процедура збирання доказів

Дотримання вимог статті 8 Конвенції при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій

Здійснення таємного чи відкритого нагляду (стеження). Зняття інформації з каналів зв'язку. Повага до житла. Поняття “житло” в тлумаченні ЄСПЛ. Проникнення в житло та інше володіння особи. Обшук. Особистий огляд. Огляд особистих речей та транспортних засобів. Вилучення документів, кореспонденції. Справи “Полторацький проти України”, “Алієв проти України”, “Новоселецький проти України”, “Пантелєєнко проти України”, “Волохи проти України”, “Салахов та Іслямова проти України”, “Дрогобецька проти України”, “Гриненко проти України”, “Каверзін проти України”, “Заїченко

	<i>проти України (№ 2)”, “Руслан Яковенко проти України”, “Лучанінова проти України” “Багієва проти України” тощо</i> <i>Особливості обмежень прав, передбачених статтями 3, 5, 8 Конвенції, в аспекті складних умов сьогодення</i> <i>Реалізація прав без дискримінації. Справа “Федорченко та Лозенко проти України”</i> <i>Право на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту. Право на відшкодування за порушене право</i> <i>Обов’язок держави “не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню” права на звернення до ЄСПЛ (стаття 34 Конвенції)</i>		
2.	Докази і доказування в кримінальному судочинстві. <i>Основні принципи доказування у змагальній системі. Поняття та види доказів. Процесуальні джерела доказів. Порядок отримання та закріплення доказів. Презумпція невинуватості та її значення для доказування</i> <i>Належність та допустимість доказів. Визнання судом доказів недопустимими. Питання допустимості доказів, які не були відкриті іншої стороні кримінального провадження після закінчення досудового слідства</i> <i>Оцінка доказів судом. Правила оцінки доказів. Визнання доказів такими, що були добуті поза межами розумного сумніву. Застосування принципу верховенства права у процесі доказування та оцінки доказів. Практика Європейського суду з прав людини та її використання від час оцінки доказів. Порушення прав особи під час здобуття доказів та вплив цих порушень на оцінку доказів судом</i> <i>Викладення доказів у судових рішеннях</i>	Гренінг	2 дні
3.	Особливості розгляду окремих категорій проваджень (справ) у кримінальному судочинстві 3.1 Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів: 3.1.1 <i>проти основ національної безпеки України</i> 3.1.2 <i>проти життя та здоров’я особи</i> 3.1.3 <i>проти волі, честі, гідності особи</i> 3.1.4 <i>проти статевої свободи та статевої недоторканності особи</i> 3.1.5 <i>проти власності</i>	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	14,5 днів

3.1.6	<i>у сфері господарської діяльності</i>		
3.1.7	<i>корупційних злочинів і злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг</i>		
3.1.8	<i>проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності</i>		
3.1.9	<i>у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров'я населення</i>		
3.1.10	<i>у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кібербезпека та права людини в мережі Інтернет</i>		
3.1.11	<i>проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)</i>		
3.2	Особливі порядки судового розгляду:		
3.2.1	<i>судове провадження на підставі угод</i>		
3.2.2	<i>судове провадження у формі приватного обвинувачення</i>		
3.2.3	<i>судове провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру</i>		
3.2.4	<i>кримінальне провадження щодо неповнолітніх</i>		
3.3	Окремі аспекти діяльності слідчого судді		
3.4	Особливості ведення підготовчого судового засідання та судового розгляду. Роль головуючого в судовому засіданні. Забезпечення порядку в судовому засіданні	Симуляція судового розгляду	
4.	Призначення покарання у кримінальних справах <i>Індивідуалізація покарання як принцип його призначення</i> <i>Визначення виду та розміру покарання</i> <i>Особливості призначення покарання щодо окремих категорій злочинів</i>	Гренінг	1 день
5.	Написання судових рішень у кримінальному судочинстві та у справах про адміністративні правопорушення <i>Види судових рішень у кримінальному процесі, їх характеристика та порядок ухвалення</i> <i>Зміст та процесуальне оформлення ухвали суду</i> <i>Ухвала слідчого судді як особлива форма судового рішення</i> <i>Мотивування та обґрунтування судового рішення – основні вимоги до судового рішення</i> <i>Структура та зміст обвинувального і виправдувального вироків, особливості їх викладення.</i>	Гренінг	2 дні

	<i>Вироки на підставі угод Роз'яснення рішення, виправлення описок і арифметичних помилок Питання, що вирішуються судом при виконанні вироку Написання судових рішень у справах про адміністративні правопорушення</i>		
IV. II. СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ			5 днів
1.	Особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення:	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	3,5 дні
1.1	<i>правопорушення, пов'язані з корупцією</i>		
1.2	<i>правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (дрібне хуліганство (стаття 173 КУпАП), рішення Європейського суду з прав людини у справі "Швидка проти України")</i>		
1.3	<i>вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (стаття 173-2 КУпАП)</i>		
1.4	<i>порушення правил на транспорті</i>		
1.5	<i>порушення митних правил</i>		
1.6	<i>прояв неповаги до суду (стаття 185-3 КУпАП)</i>		
2.	Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення. Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею	Тренінг Симуляція розгляду справи	1 день
3.	Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення	Кейс-метод	0,5 дня

Ознайомчі візити (зустрічі): місцеві прокуратури	2 дні
органи, що здійснюють досудове розслідування	2 дні
органи Державної кримінально-виконавчої служби	1 день
Стажування в місцевому загальному суді з розгляду кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення	24 дні
Контроль успішності виконання IV блоку Програми	1 день

V. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			13 днів
1.	Європейська система захисту прав людини. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини адміністративними судами України <i>Умови обмеження прав людини і основоположних свобод (законність, необхідність у демократичному суспільстві, дотримання балансу інтересів)</i> <i>Співвідношення прав, гарантованих статтею 8 та статтею 10 Конвенції. Межі допустимої критики публічних осіб. Справа “Сірик проти України”. Питання, що становлять суспільний інтерес. Доступ до публічної інформації</i> <i>Свобода зібрань та об’єднання (стаття 11 Конвенції). Сфера дії статті 11 Конвенції. Мирні зібрання. Презумпція “мирних” зібрань. Свобода мирних зборів. Проведення страйків, мітингів, демонстрацій. Свобода об’єднання. Громадські об’єднання та організації. Політичні партії. Свобода створювати і вступати до професійних спілок. Реєстрація та функціонування громадських об’єднань, політичних партій і професійних союзів та обмеження, пов’язані з цими процесами. Виправданість втручання. Вимоги пункту 2 статті 11 Конвенції. Справа “Корецький та інші проти України”, “Веренцов проти України”</i> <i>Право на вільні вибори (стаття 3 Першого протоколу до Конвенції). Сфера дії статті 3 Першого протоколу. Поняття “законодавчого органу”. Вибори до законодавчого органу. Умови вільного волевиявлення. Вимоги до кандидатів. Обмеження (позбавлення) виборчих прав. Справи “Ковач проти України”, “Мельниченко проти України”</i> <i>Свобода пересування (протокол № 4 до Конвенції). Вибір місця проживання. Реєстрація проживання, пересування. Свобода пересування. Право залишити країну.</i> <i>Право на ефективний засіб правового захисту (статті 13 Конвенції). Право на оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб суб’єктів владних повноважень. Доступність засобу юридичного захисту. Ефективність засобу правового захисту.</i>	Тренінг	1 день

	<i>Право на відновлення порушених прав. Право на відшкодування за порушене право</i>		
2	Докази і доказування в адміністративному судочинстві <i>Визначення предмету доказування</i> <i>Розподіл обов'язку доказування. Презумпція вини суб'єкта владних повноважень</i> <i>Особливості засобів доказування в адміністративних справах</i> <i>Забезпечення доказів: підстави, способи, процедура</i> <i>Дослідження доказів, ініціативність суду</i> <i>Правила оцінки доказів: належність, допустимість і достатність доказів; попередня і остаточна оцінка, стандарти доказування (припущення, висока ймовірність, переконливість)</i> <i>Закріплення оцінки доказів у судовому рішенні</i> <i>Розгляд заяви про неприйнятність доказу</i>	Тренінг	1,5 дня
3.	Особливості розгляду окремих категорій адміністративних справ: 3.1 <i>Особливості розгляду пенсійних та інших соціальних спорів</i> 3.2 <i>Особливості розгляду справ про застосування податкового та митного законодавства в адміністративному судочинстві</i> 3.3 <i>Особливості розгляду спорів, пов'язаних із проходженням публічної служби</i> 3.4 <i>Особливості провадження у справах, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства</i> 3.5 <i>Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень</i> 3.6 <i>Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборчим процесом, процесом референдуму</i> 3.7 <i>Особливості провадження у справах із приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця</i> 3.8 <i>Особливості провадження у справах щодо реалізації права на мирні зібрання</i> 3.9 <i>Особливості провадження у справах щодо охорони довкілля</i>	За базовою схемою (якщо не вказано інше)	9 днів
4	Написання судових рішень в адміністративних	Тренінг	1,5 дня

справах: <i>Види судових рішень в адміністративній справі</i> <i>Ухвалення судового рішення</i> <i>Юридичні та неюридичні вимоги до судового рішення</i> <i>Вимоги до структури судового рішення та кожної складової частини</i> <i>Постанова щодо частини вимог</i> <i>Відкладення складення рішення, постанови, ухвали в повному обсязі</i> <i>Набрання судовим рішенням в адміністративній справі законної сили, негайне виконання судового рішення</i> <i>Оформлення виконавчого листа</i> <i>Судовий контроль за виконанням судового рішення</i> <i>Перегляд судового рішення. Особливості перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами</i>		
Ознайомчі візити (зустрічі): виконавча служба адвокатські бюро/адвокатські об'єднання	2 дні 2 дні	
Стажування в місцевому адміністративному суді з розгляду адміністративних справ	15 днів	
Контроль успішності виконання V блоку Програми	1 день	

VI. СУДДІВСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ

№	Тематика	Форма проведення	Кількість днів
Теоретично-практична підготовка			4 дні
1.	Соціономічна компетентність судді	Тренінг	1,5 дня
2.	Основи комунікативної діяльності судової влади	Тренінг	1 день
3.	Суддівське самоврядування	Круглий стіл	0,5 дня
4.	Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське досьє	Круглий стіл	0,5 дня
5.	Моніторинг судових процесів	Лекція	0,25дня
6.	Мистецтво правового письма та процесуального документування <i>Аналіз проектів судових рішень, складених кандидатами на посаду судді</i>	Семінар-практикум	0,25 дня

Додаток
до Програми спеціальної
підготовки кандидатів на
посаду судді

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАХОДІВ

Блок I. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ

1. Тренінг: “Бути суддею”

Мета тренінгу:

допомогти кандидатам на посаду судді усвідомити та оцінити всі “за” та “проти” професії судді, змодельовати суддівську професіограму, розкрити поняття міжнародних стандартів у сфері здійснення правосуддя, сформувати психологічні якості, які сприятимуть належному виконанню суддівських функцій.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання та розуміння:** особливої ролі судової влади в демократичному суспільстві, інтересів та цінностей правосуддя, особливості статусу судді, етичних стандартів щодо поведінки судді в професійній діяльності та приватному житті, психологічних аспектів діяльності судді;

- **уміння:** підпорядковувати особисте життя високому статусу суддівської посади, застосувати етичні вимоги до власної поведінки, забезпечувати процесуальну справедливість для учасників судових проваджень, ефективно комунікувати, володіти прийомами саморегуляції;

- **соціальний контекст:** формування уявлення щодо ролі судді у демократичному суспільстві як особи, яка перебуває на вершині правничих професій, та необхідності у зв'язку з цим відповідати високому рівню суспільних очікувань; розуміння ролі судді у забезпеченні цінностей та інтересів правосуддя; усвідомлення, як має змінитися життя юриста, який вирішує розпочати суддівську кар'єру.

2. Тренінг: “Судове адміністрування та доступ до суду”

Мета тренінгу:

оволодіти знаннями, уміннями та навичками для забезпечення ефективної роботи суду як системи забезпечення захисту прав людини.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** основ організаційної структури місцевого суду, діловодства в місцевому суді, організації безпеки суду, взаємодії між головою та керівником апарату місцевого суду, особливостей роботи судді з помічником судді та секретарем судового засідання; розуміння концепції та організації

електронного суду, знання комп'ютерних програм, що забезпечують діловодство та використання електронної пошти в суді, порядку внесення судових рішень до Єдиного державного реєстру судових рішень;

- **уміння та навички:** уміння правильно організувати роботу судді місцевого суду, спілкуватися з помічником судді, секретарем судового засідання та іншими суддями і працівниками апарату місцевого суду, навички користування комп'ютерними програмами та інформаційними технологіями в місцевому суді;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості належної організації роботи місцевого суду, ролі судді в забезпеченні реалізації громадянами права на доступ до правосуддя.

3. Тренінг: “Суддівська етика”

Мета тренінгу:

сформувані у слухачів уявлення з приводу стандартів суддівської етики; розвинути навички реалізації положень Кодексу суддівської етики на практиці та вирішення етичних дилем, які можуть виникати як у судовій, так і в позасудовій діяльності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати:

- **знання:** правил поведінки судді у професійній та позасудовій діяльності; співвідношення Кодексу суддівської етики та законодавства про статус суддів; механізм взаємодії між Кодексом суддівської етики, законодавством про судоустрій та процесуальним законодавством; сутність обмежень, які застосовуються до суддів відповідно до Кодексу суддівської етики, та правильне розуміння їх;

- **уміння та навички:** уміння вибудовувати свою поведінку відповідно до принципів і стандартів суддівської етики, надавати оцінку можливості реалізувати положення Кодексу на практиці, вирішувати етичні дилеми, виявляти порушення основних принципів суддівської етики. Здатність обирати варіант поведінки, який дозволить кандидату після призначення на посаду судді у своїй діяльності проявляти незалежність, зокрема протистояння сторонньому впливу; компетентність як прагнення до професійного самовдосконалення; неупередженість, тактовність; уникати позапроцесуальних стосунків з учасниками процесу та іншими особами, які можуть вплинути на незалежність судді; взаємодіяти зі ЗМІ; визначати підстави для застосування самовідводу та уміння уникати зловживання самовідводом; розмежовувати визначені законом гарантії незалежності суддів від “вседозволеності” в суспільному, професійному та приватному житті;

- **соціальний контекст:** уникнення будь-яких форм дискримінації за ознакою віку, статі, соціального походження тощо; дотримання принципу рівності учасників судового процесу.

3. Інтерактивна лекція, практикум “Застосування принципу верховенства права при здійсненні правосуддя”

Мета навчального заходу:

набуття навичок застосування принципу верховенства права при здійсненні правосуддя

4. Тренінг: “Конвенційні стандарти захисту прав людини у світлі практики Європейського суду з прав людини”

Мета тренінгу:

оволодіти конвенційними стандартами захисту прав людини та загальними засадами виконання рішень Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) в Україні.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** ролі та місця Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у системі захисту прав людини; конвенційного механізму захисту прав людини і ролі ЄСПЛ; елементів принципу верховенства права відповідно до Доповіді, схваленої Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року); різниці між абсолютними та неабсолютними правами, гарантованими Конвенцією; різниці між негативними та позитивними зобов’язаннями держави; шести рішень ЄСПЛ щодо України, рекомендованих для попереднього опрацювання;

- **уміння та навички:** правильно проводити структурний аналіз різних видів рішень ЄСПЛ; установлювати загальні принципи в різних рішеннях ЄСПЛ; розрізняти викладені в рішенні ЄСПЛ аргументи заявника, заперечення Уряду, загальні принципи ЄСПЛ, застосування принципів до фактів конкретної справи; знаходити відповідне (релевантне) рішення в базі даних документів HUDOC та інших інформаційних ресурсах; знаходити необхідну інформацію на сайті ЄСПЛ;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості основоположних принципів права та прав людини при здійсненні правосуддя; розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини; недопущення порушення прав і свобод людини в судовому процесі.

5. Тренінг: “Запобігання та протидія дискримінації”

Мета тренінгу:

оволодіти антидискримінаційними стандартами в галузі прав людини і практикою ЄСПЛ у справах про дискримінацію.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** понятійного апарату (“дискримінація”, “пряма дискримінація”, “непряма дискримінація”, “утиск”, “підбурювання до дискримінації”, “пособництво в дискримінації”, “розумне пристосування”,

“універсальний дизайн”, “позитивні дії”, “віктимізація”, “сегрегація”, “расизм” та ін.); антидискримінаційного законодавства, у тому числі, міжнародних нормативно-правових актів у сфері запобігання та протидії дискримінації; принципів, які визначають дискримінацію; механізму ідентифікації прямої/непрямої дискримінації, утиску, підбурювання до дискримінації, пособництва в дискримінації; механізму визначення розумного пристосування; повноважень суб’єктів, уповноважених на виконання функцій держави у сфері протидії дискримінації; рішення ЄСПЛ;

- **уміння та навички:** уміння встановити порушене право; встановлювати випадки дискримінації; визначити вид дискримінації; визначити захищену ознаку, зразок для порівняння та несприятливе ставлення; встановлювати випадки, коли обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом “Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні”, має правомірну, об’єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними; обґрунтувати судові рішення у справах про дискримінацію; знайти релевантні рішення ЄСПЛ на інформаційних ресурсах; застосовувати практику ЄСПЛ при вирішенні конкретних справ; застосовувати антидискримінаційні стандарти на практиці;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості забезпечення рівних можливостей щодо реалізації прав і свобод людини та громадянина при здійсненні правосуддя; розуміння важливості урахування заборони дискримінації в практиці Європейського суду з прав людини; забезпечення користування будь-яким правом, визнаним законом, без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, належності до національних меншин, майнового стану, народження чи будь-якої іншої обставини в судовому процесі; розуміння норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зміст яких розкривається у рішеннях ЄСПЛ, що містять правові позиції щодо суті її положень, а також змісту та обсягу гарантованих Конвенцією прав; розуміння принципу заборони дискримінації.

6. Тренінг: “Антикорупційне законодавство: європейські стандарти та національне законодавство, практика застосування”

Мета тренінгу:

створення основи для підвищення рівня антикорупційної культури кандидата на посаду судді та запобігання корупційним діянням і правопорушенням, пов’язаним із корупцією; удосконалення професійних знань кандидата на посаду судді, формування у нього вмінь та навичок з питань застосування міжнародного та національного антикорупційного законодавства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** правового регулювання запобігання корупції (міжнародні зобов'язання, національне антикорупційне законодавство); поняття та сутності корупції, корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією; видів відповідальності за корупційні правопорушення і правопорушення, пов'язані з корупцією (дисциплінарна, цивільно-правова, адміністративна та кримінальна); механізмів запобігання корупційним правопорушенням та правопорушенням, пов'язаним із корупцією; поняття конфлікту інтересів (потенційний та реальний); фінансовий контроль, його сутності і способів;

- **уміння та навички:** уміння визначати сутність корупції, корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією; визначати поведінку, яка створює ризики розвитку корупції; вибудовувати свою поведінку у відповідності до антикорупційних вимог, пов'язаних зі статусом судді; запобігати конфлікту інтересів та врегульовувати його; дотримуватись вимог фінансового контролю;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості боротьби суспільства з корупцією як соціальним явищем, ролі і значення суду в запобіганні корупційним діянням і правопорушенням, пов'язаним з корупцією.

7. Тренінг: “Дисциплінарна відповідальність судді”

Мета тренінгу:

отримати знання, навички та розуміння соціального контексту, необхідні судді у дисциплінарному провадженні.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** положень закону щодо підстав дисциплінарної відповідальності судді та процедури дисциплінарного провадження, прав судді у процедурі дисциплінарного провадження;

- **уміння та навички:** оцінювання законності і серйозності дисциплінарної скарги та прийняття рішення щодо належної, пропорційної відповіді на неї; складання ефективної відповіді на дисциплінарну скаргу з необхідними доказами та іншими матеріалами; підготовки до слухання дисциплінарної справи, включаючи прийняття рішення про залучення адвоката; належного та ефективного використання послуг адвоката (у випадку його залучення); збирання та підготовки доказів; оцінювання необхідності порушення перед дисциплінарним органом клопотання щодо проведення закритого засідання та забезпечення належного представництва; оцінювання необхідності оскарження рішення дисциплінарного органу;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості та соціальної ролі інституту дисциплінарної скарги для суб'єктів правовідносин у контексті належного захисту своїх прав та інтересів та в умовах недискримінації і рівного доступу до дисциплінарного провадження щодо судді; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод добросовісних скаргників, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, які

підривають довіру суспільства до суду.

8. Тренінг: “Професійно-психологічна адаптація до суддівської діяльності”

Мета тренінгу:

підвищити рівень професійно-психологічної готовності кандидатів на посаду судді для забезпечення більш ефективної адаптації до суддівської діяльності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** психологічних засобів підсилення суддівської позиції, конструктивної міжособистісної взаємодії в судовому процесі та основ конфліктології; психологічних особливостей професійно-психологічної адаптації до суддівської діяльності, професійного вигорання та деформації; превентивних заходів психологічного захисту від негативних психогенних чинників та шляхів гармонізації емоційно-вольової сфери;

- **уміння та навички:** самопрезентації, рольової поведінки, конструктивної міжособистісної взаємодії у судовому процесі, протистояння психологічному впливу з боку суб'єктів судової взаємодії, конструктивного вирішення конфлікту; застосування психологічних засобів саморегуляції в професійній діяльності та психологічних засобів профілактики професійного вигорання в суддівській діяльності; самопізнання та самоаналізу щодо напрямків професійно-особистісного самовдосконалення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості психологічного здоров'я судді для якісної реалізації судових повноважень; важливості застосування суддею превентивних заходів психологічного захисту від негативних психогенних чинників у суддівській діяльності; недопущення порушення прав і свобод членів суспільства та прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, пов'язаних із неконструктивною міжособистісною взаємодією судді в судовому процесі.

9. Тренінг: “Управління залом судового засідання”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для управління залом судового засідання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють підготовку до судового засідання та ведення судового процесу;

- **уміння та навички:** уміння правильно підготуватися до справи, яка підлягає розгляду, з урахуванням особливостей конкретної справи; визначати коло осіб, права та обов'язки яких можуть бути порушені чи зачіпатися за наслідками розгляду справи; визначитися та передбачати час, необхідний для проведення судового засідання; застосовувати порядок провадження

конкретної справи з урахуванням особливостей процесуального закону з метою повноцінного її розгляду; правильно розв'язувати питання щодо доступу (відмови в доступі) ЗМІ до судового засідання та належним чином роз'яснити прийняте рішення; правильно застосовувати заходи процесуального примусу в разі необхідності; чітко і зрозуміло проголошувати рішення з належною дикцією та акцентами, таким чином щоб усі учасники його зрозуміли;

- **соціальний контекст:** розуміння особливості поведінки різних категорій учасників судового процесу, отримання навичок спілкування з ними та застосування процесуальних засобів впливу.

10. Семінар–практикум: “Українське ділове мовлення. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови. Вимоги до оформлювання документів”

Мета семінару–практикуму:

підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності кандидатів на посаду судді; вироблення практичних умінь і навичок оформлювання судово–процесуальних документів відповідно до мовних норм та чинних стандартів.

За результатами семінару–практикуму кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** норм сучасної української літературної мови; основних ознак офіційно–ділового стилю, його лексичних, морфологічних, синтаксичних та стилістичних особливостей; стильових і жанрових різновидів мови права; правил оформлювання документів;

- **уміння та навички:** комунікативно виправданого використання засобів мови під час складання текстів судових рішень; оформлювання судово-процесуальних документів; користування лексикографічними джерелами (словниками) та іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для вдосконалення мовної культури;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості дотримання мовних норм в усному та писемному професійному спілкуванні судді; набуття навичок складання документів, зрозумілих для учасників судового процесу.

11. Тренінг: “Написання судових рішень. Тлумачення правових норм та обґрунтування судових рішень”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту необхідні для написання якісних судових рішень (законних, обґрунтованих, справедливих), таким, що відповідають правовим нормам та міжнародним стандартам, засад тлумачення правових норм та його застосування для обґрунтування судових рішень.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання, уміння та навички щодо:** чіткого і правильного визначення предмету та фактичних обставин справи, правовідносин і законодавства, що їх регулює; аналізу текстів судових рішень під кутом зору критеріїв якості, правосудності, вмотивованості, чіткості, дотримання вимог граматики і правопису; підготовки і написання судового рішення відповідно до вимог щодо структури та змісту; написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним у справі доказам; пошуку необхідних джерел інформації, використання у судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; правильного, повного та лаконічного викладення доводів сторін та інших учасників кримінального та цивільного провадження, аналізу і оцінки доказів та чіткого формулювання висновків у судових рішеннях; розуміння засад і правил тлумачення правових норм судом;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для сторін, учасників судового провадження та для суспільства ухвалення судом судових рішень, що відповідають вимогам національного законодавства та міжнародного права, зокрема, висновкам Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) №№ 11, 20 та практиці ЄСПЛ щодо забезпечення прав учасників судового провадження, недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

12. Тренінг: “Управління часом у суддівській діяльності”

Мета тренінгу:

отримати знання і навички раціонального використання часу для підвищення ефективності роботи судді.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** основ тайм–менеджменту, основних законів тайм-менеджменту (закон Парето, закон Мерфі); основних процесів тайм-менеджменту (постановка мети, збір інформації, планування, розстановка пріоритетів, делегування, мотивація і відпочинок); основних методів і технік управління часом (Матриця Ейзенхауера, хронометраж часу, виявлення хронофагів (“поглиначів часу” тощо);

- **уміння та навички:** планування робочого часу судді; делегування повноважень суддею “малій команді”; визначення хронофагів (“поглиначів часу”); використання суддею режиму “не турбувати”; використання суддею часу в контексті “вміння говорити “Ні”;

- **соціальний контекст:** розуміння, що правильне використання суддею

свого робочого часу сприятиме покращенню організації його роботи та забезпечить кожному, хто звернувся для захисту своїх законних прав та інтересів до суду, право на справедливий суд у розумні строки.

Блок II. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини місцевими загальними судами України”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та метою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері цивільного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальних вимог щодо дотримання пункту 1 статті 6 Конвенції; процесуальних вимог щодо справедливого судового розгляду, змагальності, рівності сторін, обґрунтованості та мотивованості, юридичної визначеності; вимог щодо поняття “суд, встановлений законом”, “незалежності і безсторонності”; сфер, що захищаються статтею 8, 10, 12 Конвенції; концепцій “приватного” життя, “сімейного” життя, “житла”, “кореспонденції”; концепції “згідно із законом” у світлі вимог статей 8-11 Конвенції, вимог до якості “закона”; понятійного апарату за статтями 8, 10, 12 Конвенції; позитивних зобов’язань держави відповідно до статей 8, 10 Конвенції; класифікації обмежень права на свободу вираження поглядів (стаття 10 Конвенції); різниці між “фактами” та “оціночними судженнями”; вимог “справедливого судового розгляду”, “доступу до суду”, “незалежності”, “безсторонності”, “публічності”, практики ЄСПЛ, зокрема, 10 рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати розумність тривалості судового розгляду; застосовувати статтю 6 Конвенції до спорів цивільного характеру; застосовувати статтю 6 Конвенції до інших процедур, крім основних; розрізняти питання, що не входять до сфери застосування статті 6 Конвенції; визначати характер правовідносин в контексті понять “приватне” життя, також права на повагу до “сімейного” життя, “житла” і “кореспонденції”; знаходити потрібне рішення ЄСПЛ в базі даних документів HUDOC та інших інформаційних ресурсах; пошуку інформації на сайті ЄСПЛ; застосовувати принципи статей 8 та 10 Конвенції до фактів/обставин конкретної справи, висновки ЄСПЛ; провести структурний та змістовний аналіз різних рішень ЄСПЛ; установлювати баланс між індивідуальними і суспільними інтересами у сфері “приватного життя”; встановлювати наявність втручання у “приватне” життя згідно з пунктом 1 статті 8; обґрунтовувати втручання

відповідно до пункту 2 статті 8 або статті 10 (законність втручання, наявність легітимної мети; необхідність у демократичному суспільстві);

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді у цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення у судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення цивільних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють вирішення цивільних спорів, судової практики застосування процесуальних норм (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні господарських спорів);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють вирішення цивільних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ; уміння застосовувати процесуальне право; уміння визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників провадження, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб’єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3. “Особливості розгляду окремих категорій справ у цивільному судочинстві”

3.1. Тренінг: “Перехід права власності на земельну ділянку. Особливості розгляду земельних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення спорів про право власності на земельну ділянку.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини власності на земельну ділянку, судової практики у сфері захисту прав власності на земельну ділянку (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини права власності при вирішенні земельних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права на земельну ділянку, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Деякі питання, що виникають при розгляді справ із кредитних правовідносин”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідних для вирішення спорів про укладення, зміну, розірвання кредитних договорів, визнання кредитних договорів недійсними.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють кредитні правовідносини, судової практики щодо розгляду такої категорії справ (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами кредитних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

соціальний контекст: розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.3. Тренінг: “**Особливості розгляду спорів про визнання правочинів недійсними**”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ, пов'язаних з недійсністю правочинів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які визначають недійсність правочину, його розмежування зі суміжними поняттями “неукладеність” та “розірвання договору”; судової практики у справах про визнання правочину недійсним (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ про визнання правочинів недійсними; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та

мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Особливості розгляду сімейних справ”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді сімейних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння суті та значення сімейного права, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають з сімейних правовідносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ, що виникають із сімейних правовідносин; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: “Особливості розгляду справ щодо спадкування”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді цивільних справ, що виникають із спадкових правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння суті та значення спадкового права, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають зі спадкових правовідносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами справ, що виникають зі спадкових правовідносин; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді у судовому процесі.

3.6. Тренінг: “Особливості розгляду житлових спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при розгляді цивільних справ, що виникають із житлових правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння суті та значення права на житло, змісту принципів та норм його основних категорій та інститутів; судової практики у справах, які виникають при розгляді житлових спорів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами житлових спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного

Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір цієї категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді у судовому процесі.

3.7. Тренінг: “Особливості розгляду трудових спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні під час розгляду трудових спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм, які регулюють трудові правовідносини; судової практики у справах, що виникають при розгляді трудових спорів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд судами трудових спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір цієї категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права, можливості реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення незалежної та неупередженої ролі судді у судовому процесі.

3.8. Тренінг: “Особливості розгляду справ про захист права власності”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення цивільних спорів про захист права власності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини права власності, судової практики у сфері захисту прав власності (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини прав власності при вирішенні цивільних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.9. Тренінг: “Особливості розгляду справ про відшкодування шкоди”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про відшкодування шкоди.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини відповідальності при заподіянні шкоди у всіх випадках, передбачених законодавством, судової практики щодо розгляду справ про відшкодування шкоди (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру

Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини відповідальності при заподіянні шкоди у всіх випадках, передбачених законодавством; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.10. Симуляція судового засідання: “**Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу**”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для управління залом судового засідання під час вирішення цивільних справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини учасників судового засідання між собою, а також учасників судового засідання та суду; ведення судового процесу при вирішенні цивільних справ;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють процедуру розгляду певної категорії справ у цивільному судочинстві, уміння правильно підготуватися до справи, яка підлягає розгляду, з урахуванням особливостей конкретної справи та кола учасників, права та обов'язки яких можуть бути порушені чи зачіпатися за наслідками розгляду справи; правильно застосовувати заходи процесуального примусу в разі необхідності;

- **соціальний контекст:** розуміння особливостей поведінки різних категорій учасників судового процесу, розуміння ролі судді у правовому

статусі соціальних суб'єктів.

Тренінг: “Написання судових рішень у цивільному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, практичні поради, необхідні для написання якісних (законних, обґрунтованих та справедливих) судових рішень, таких, що відповідають національним правовим нормам та міжнародним стандартам, висновкам Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) №№ 11, 20 та практиці ЄСПЛ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання щодо:** правильного й чіткого визначення предмету та фактичних обставин справи (спору), правовідносин та законодавства, що їх регулює; підготовки і написання судових рішень відповідно до процесуальних вимог щодо їх структури та змісту; лаконічного, послідовного та точного викладення позицій і доводів сторін та інших учасників процесу; належного викладення результатів аналізу та оцінки зібраних у справі доказів, аргументації власної позиції, викладення у судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору з посиланням на практику ЄСПЛ; аналізу текстів судових рішень під кутом зору критеріїв правосудності та її складових (ясність, чіткість, легітимність, точність, зрозумілість, повнота, здійсненність тощо); чіткого формулювання та викладення резолютивної частини судового рішення; застосування процесуальних інструментів усунення недоліків судового рішення; правильного аналізу судового рішення з точки зору його видової класифікації та змістовного наповнення.

Блок III. ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в національній судовій практиці”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та алгоритмом застосування статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 1 Першого протоколу до Конвенції; структури статті та норми, які в ній містяться; основних принципів, які нею закріплені; сферу дії статті 1 Першого протоколу; прав, які підлягають захисту; понятійного апарату (поняття “майна”, “мирне володіння”, “позбавлення майна”, “суспільний інтерес”, “законність”, “дискреційні повноваження”, “справедливий баланс”); практики ЄСПЛ, зокрема, десять рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов'язковими для попереднього

опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини в конкретній справі під дію статті 1 Першого протоколу; встановити наявність майна (майнового інтересу), що захищається статтею 1 Першого протоколу, чи його відсутність і незастосовність цієї статті; визначити дії/бездіяльність, які становлять втручання у право, гарантоване статтею 1 Першого протоколу; перевірити правомірність (законність) підстав втручання державного органу у право власності; перевірити наявність суспільного інтересу та визначити, у чому він полягає; визначити дотримання пропорційності між суспільним та приватним інтересом (“справедливий баланс”); визначити адекватну компенсацію, якщо встановлено законність та необхідність позбавлення права власності;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді у цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення у судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в господарському судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють вирішення господарських спорів, судової практики застосування процесуальних норм (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні господарських спорів);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють вирішення господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ; уміння застосовувати процесуальне право; уміння визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників провадження, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб’єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3. Особливості розгляду окремих категорій справ у господарському судочинстві

3.1. Тренінг: “Вирішення спорів, що виникають із земельних правовідносин”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів, що виникають із земельних правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють земельні відносини, судової практики у сфері захисту прав на землю (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють земельні відносини при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права земельних відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Особливості розгляду справ про укладення, зміну, розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними та застосування міжнародних угод при вирішенні господарських спорів ”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів про укладення, зміну,

розірвання договорів, визнання правочинів (господарських договорів) недійсними та застосування міжнародних угод при вирішенні господарських спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють договірні відносини, судової практики у сфері договірних відносин та застосування міжнародних угод при вирішенні господарських спорів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють договірні відносини, а також застосування міжнародних угод при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів договірних відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.3. Тренінг: “Вирішення спорів, що виникають із договорів страхування”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів, що виникають із договорів страхування.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють договірні відносини у сфері страхування, судової практики у сфері страхових відносин (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та

застосовувати принципи та норми права, які регулюють договірні відносини у сфері страхування при вирішенні спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів страхових відносин, можливості належним чином реалізовувати належні їм права у сфері страхування; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Особливості розгляду справ про банкрутство”

Мета тренінгу:

отримання знань та суддівських навичок, необхідних для вирішення справ про банкрутство та справ у спорах з майновими вимогами до боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство, справ за заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють умови і порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового задоволення вимог кредиторів, судової практики у сфері захисту прав кредиторів та боржників, відносно яких відкрито справу про банкрутство, осіб, які звернулися із заявами про затвердження планів санації боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють умови та порядок відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом та застосування ліквідаційної процедури з метою повного або часткового

задоволення вимог кредиторів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння застосовувати процесуальне та матеріальне право, зокрема, визначити підвідомчість та підсудність зазначеної категорії, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло учасників провадження, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для учасників справи про банкрутство, можливості належним чином реалізовувати належні їм права та виконати передбачені законом обов'язки, зокрема арбітражним керуючим, розпорядником майна, ліквідатором тощо; розуміння ролі судді під час провадження справи про банкрутство, правомірності відкриття провадження у справі про банкрутство, умови та порядок залучення усіх кредиторів до справи, введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, визнання боржника банкрутом, провадження у справі під час ліквідаційної процедури, процедури розпорядження майном, черговість задоволення вимог кредиторів тощо; недопущення порушення процесуальних та інших прав, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: “Вирішення спорів про право власності та інші речові права”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення господарських спорів про право власності та інші речові права.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини власності та інші речові права, судової практики у сфері захисту прав власності та інші речові права (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини власності та інших речових прав при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах

Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права відносин власності та інших речових прав, можливості належним чином реалізовувати належні їм права власності; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.6. Тренінг: “Особливості розгляду корпоративних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення корпоративних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють корпоративні правовідносини, судової практики у сфері захисту корпоративних прав (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють корпоративні відносини при вирішенні господарських спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при вирішенні справ цієї категорії; уміння визначити спір за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права корпоративних відносин, можливості належним чином реалізовувати

належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм корпоративних прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.7. Симуляція судового засідання: “**Особливості ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу**”

Мета рольової гри:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для ведення судового засідання та спілкування з окремими категоріями учасників судового процесу під час вирішення господарських справ.

За результатами рольової гри кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини учасників судового засідання між собою, а також учасників судового засідання та суду; ведення судового процесу при вирішенні господарських справ;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють процедуру розгляду певної категорії справ у господарському судочинстві, уміння правильно підготуватися до справи, яка підлягає розгляду, з урахуванням особливостей конкретної справи та кола учасників, права та обов'язки яких можуть бути порушені чи зачіпатися за наслідками розгляду справи; правильно застосовувати заходи процесуального примусу в разі необхідності;

- **соціальний контекст:** розуміння особливостей поведінки різних категорій учасників судового процесу, розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів.

4. Тренінг: “**Особливості написання судових рішень у господарському судочинстві**”

Мета тренінгу:

отримати знання, практичні поради, суддівські навички, необхідні для написання якісних (законних, обґрунтованих, справедливих) у провадженнях господарського судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання щодо:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм матеріального та процесуального права, спрямованих на забезпечення належної підготовки та написання судового рішення в господарському провадженні; сприяння розумінню необхідності забезпечення доступності судових рішень шляхом їх чіткого формулювання, логічного та

обґрунтованого викладення; урахування специфіки викладення резолютивної частини судового рішення в деяких категоріях господарських спорів; визначення адресатів судового рішення у господарському провадженні, предмету та фактичних обставин справи; визначення процесуальної форми та змісту судового рішення залежно від стадії та процедури провадження; написання судового рішення мовою та стилем, зрозумілими і доступними для всіх адресатів, мотивувальної та резолютивної частин судових рішень з урахуванням особливостей господарських спорів та справ про банкрутство; використання в судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; надання правової оцінки наявним у справі доказам; аргументації власної позиції, викладення у судовому рішенні мотивів прийняття або відхилення аргументів сторін щодо суті спору з посиланням на практику ЄСПЛ;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначити, тлумачити, застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини у судовому провадженні; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та його роз'яснення при вирішенні певних категорій справ, уміння визначити спір зазначеної категорії для врахування їх при написанні судових рішень; уміння сформулювати судові рішення з дотриманням процесуальних норм права для забезпечення ухвалення справедливого, обґрунтованого та мотивованого належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для сторін, учасників судового провадження та суспільства в цілому, ухвалення якісних судових рішень що відповідають національному законодавству та міжнародним стандартам.

IV. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

IV.1. КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини при судовому розгляді кримінальних проваджень та справ про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та застосуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 11 Конвенції та статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції; структури цих статей та основних принципів, які вони закріплюють; умов виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, понятійного апарату; права на ефективний засіб правового захисту, гарантованого статтею 13 Конвенції: принципів, конвенційних вимог; ознак “ефективного” засобу правового захисту; практики ЄСПЛ, зокрема, десяти рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини в конкретній справі під дію статті 11 Конвенції, статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції; розмежовувати сферу дії статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції з іншими статтями Конвенції, зокрема статтями 6, 8 Конвенції; визначити наявність втручання у права, гарантовані статтею 11 Конвенції та статтею 2 Протоколу 4 до Конвенції; перевірити виправданість втручання у права, гарантовані Конвенції, використавши “3-складовий тест”; визначати, який засіб є “ефективним”; розмежовувати сферу дії статті 13 та статті 5, процесуальними аспектами статей 2 та 3, статті 6 (пункт 1), статті 8;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді у цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення у судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в кримінальному судочинстві”

Мета тренінгу:

розвинути в кандидатів на посаду судді розуміння ролі судді у судовому процесі як незалежного і неупередженого арбітра та вміння дотримуватись базових принципів кримінального процесу під час збирання, дослідження і оцінки доказів, зокрема, змагальності, рівності сторін, презумпції невинуватості й забезпечення доведеності вини, свободи подання доказів і доведення в суді їх переконливості, безпосередності дослідження доказів, додержання розумних строків, забезпечення права на захист.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** незалежної та неупередженої ролі судді в судовому процесі при вирішенні питання щодо допустимості наданих сторонами доказів; змістовного наповнення принципу презумпції невинуватості та обов’язку доказування; процедури визнання доказу недопустимим у разі його очевидної недопустимості; доказів, які можуть бути одержані внаслідок міжнародної правової допомоги; як надавати чіткі обґрунтовані висновки щодо допустимості доказів;

- **уміння та навички:** на основі визначеного КПК порядку отримання доказів розділяти їх на допустимі і недопустимі; дотримуватися загальних засад кримінального провадження, зазначених у КПК, зокрема, змагальності,

рівності сторін, свободи від самовикриття, свободи подання доказів і доведення в суді їх переконливості, безпосередності дослідження доказів, додержання розумних строків, забезпечення права на захист; використовувати у судовій практиці під час оцінки доказів рішення ЄСПЛ; з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду тлумачити положення Кримінального процесуального кодексу України крізь призму загальних засад кримінального провадження та застосовувати їх до конкретних правовідносин; аналізувати відомості, що прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню; визначати достовірність (недостовірність) та можливість (неможливість) використання інших доказів; чітко і стисло подавати висновки щодо належності та допустимості доказів у судових рішеннях.

3. “Особливості розгляду окремих категорій проваджень (справ) у кримінальному судочинстві”

3.1. “Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів”

3.1.1. Тренінг “Злочини проти основ національної безпеки України”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки України.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння кваліфікації злочинів проти основ національної безпеки України, судової практики (правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки України);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд кримінальних проваджень щодо злочинів проти основ національної безпеки України, знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки, викладені у правових позиціях Верховного Суду, роз'ясненнях рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; дотримуватись під час кримінального провадження прав та інтересів учасників провадження, застосовувати принципи змагальності, диспозитивності, публічності, відкритості судового розгляду, презумпції невинуватості і з'ясовувати обставини вчиненого злочину проти основ національної безпеки України, здійснювати розмежування від інших складів злочинів, провести перевірки їх доказами як засобу справедливого вирішення кримінально-правового конфлікту; уміння розглянути кримінальне провадження з дотриманням розумних строків розгляду кримінального

провадження, ухвалити справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином судове рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння того, що злочини проти основ національної безпеки України посягають не тільки на безпеку держави, а й на національну безпеку загалом, яка відповідно до Закону України “Про основи національної безпеки України” визначається рівнем захищеності життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства, держави, за якого забезпечується сталий розвиток суспільства.

3.1.2. Тренінг “Злочини проти життя та здоров’я особи”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, які необхідні для розгляду злочинів проти життя та здоров’я особи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальної характеристики злочинів проти життя та здоров’я особи; визначення виду цих злочинів, їх родового об’єкту, особливостей об’єктивної та суб’єктивної сторони, спеціального суб’єкту, особливостей кваліфікації та розмежування дій осіб, які вчинили вказані злочини; судову практику щодо розгляду окремих видів злочинів проти життя та здоров’я особи, зокрема, постанову Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 “Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров’я особи”, правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду;

- **уміння та навички:** правильно кваліфікувати та розмежовувати дії осіб, які вчинили злочини проти життя та здоров’я особи; під час судового розгляду враховувати певні особливості проваджень зазначеної категорії; вирішувати проблемні питання під час розгляду справ даної категорії; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, застосувати на практиці основні положення, викладені в постанові Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 року № 2 “Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров’я особи”; розглядати провадження з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду; приймати справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміти та забезпечувати гарантування реалізації прав і свобод людини з урахуванням пріоритету найвищої соціальної цінності – життя та здоров’я людини; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.1.3 Тренінг “Злочини проти волі, честі та гідності особи”

Мета тренінгу:

сформувати у кандидатів на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти волі, честі та гідності особи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють відносини, пов'язані із злочинами проти волі, честі та гідності особи; судову практику розгляду окремих видів злочинів проти волі, честі та гідності особи; особливості кваліфікації таких злочинів, в тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії;

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити і застосовувати принципи та норми права при розгляді кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти волі, честі та гідності особи; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів проти волі, честі та гідності особи; враховувати особливості та розмежовувати склади злочинів проти волі, честі та гідності та інших злочинів; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цих категорій;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти волі, честі та гідності особи; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.4. Тренінг: “Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи”

Мета тренінгу:

сформувати у кандидатів на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють відносини, пов'язані із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; судової практики розгляду окремих видів злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; особливостей кваліфікації таких злочинів, у тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цих категорій;

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права при розгляді кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду, роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду України при розгляді кримінальних проваджень цих категорій; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; враховувати особливості та розмежовувати склади злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цих категорій;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.5. Тренінг: “Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів проти власності”

Мета тренінгу:

сформувати у кандидатів на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти власності.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють відносини, пов'язані із злочинами проти власності; судової практики розгляду окремих видів злочинів проти власності; особливостей кваліфікації таких злочинів, у тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, а також висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії;

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити і застосовувати принципи та норми права при розгляді кримінальних проваджень, пов'язаних із злочинами проти власності; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів проти власності; розмежовувати склади злочинів проти власності та інших злочинів і вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами проти власності;

недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.6. Тренінг “Злочини у сфері господарської діяльності”

Мета тренінгу:

надання практичних порад та рекомендацій щодо судового розгляду злочинів у сфері господарської діяльності з метою забезпечення розуміння слухачами курсу сутності вказаного виду кримінальних правопорушень та особливостей кримінального провадження щодо них.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальної характеристики злочинів у сфері господарської діяльності, визначення цього виду злочинів, їх родового об’єкту, особливостей об’єктивної та суб’єктивної сторони складів злочинів у сфері господарської діяльності, спеціального суб’єкту; практики розгляду окремих видів злочинів у сфері господарської діяльності, особливостей кваліфікації таких злочинів, у тому числі з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз’яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, які стосуються цієї категорії справ;

- **вміння та навички:** правильно кваліфікувати та розмежовувати дії осіб, які вчинили злочини у сфері господарської діяльності; під час судового розгляду враховувати певні особливості справ цієї категорії; застосовувати на практиці основні положення, викладені у правових позиціях Верховного Суду та роз’ясненнях рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, постановках Пленуму Верховного Суду України щодо особливостей кримінальних проваджень цієї категорії; мати навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів у сфері господарської діяльності.

3.1.7. Тренінг “Корупційні злочини. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг”

Мета тренінгу:

створити основу для підвищення власного рівня антикорупційної культури кандидата на посаду судді; запобігати корупційним злочинам і злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності; удосконалити професійний рівень слухачів з питань застосування міжнародного та національного антикорупційного законодавства та кримінального законодавства, яке передбачає відповідальність за злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов’язаної з наданням публічних послуг.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** як розмежувати склад корупційного правопорушення у кримінальному провадженні і склад правопорушення, пов'язаного з корупцією, у судочинстві по справах про адміністративні правопорушення; підстави для притягнення фізичних та юридичних осіб до відповідальності за корупційні злочини; суб'єктний склад та характер діянь, які утворюють корупційні правопорушення та злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; особливості призначення покарань за корупційні правопорушення і злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг; урахування правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду;

- **уміння та навички:** навички розгляду справ про корупційні злочини та злочини у сфері службової діяльності і професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, які базуються як на національній судовій практиці, так і практиці ЄСПЛ; враховувати особливості розгляду проваджень про корупційні злочини і злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, та призначення покарання за ці злочини.

3.1.8. Тренінг “Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів практичні навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, а також висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** поняття та види злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; поняття громадського порядку та суспільної моральності; юридичні характеристики та особливості окремих складів злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; особливості кримінального провадження у справах про злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, зокрема, особливості притягнення до кримінальної відповідальності осіб за хуліганство, за створення злочинної організації та інші; відмінності групового порушення громадського порядку та масових заворушень;

- **уміння та навички:** навички розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, а також висновків

Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ,; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності; відмежовувати злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності від інших складів злочинів.

3.1.9. Тренінг: “Особливості здійснення судового розгляду щодо злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші злочини проти здоров’я населення”

Мета тренінгу:

надати слухачам знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, які є необхідними для вирішення кримінальних проваджень, пов’язаних зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють відносини, пов’язані із обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних і сильнодіючих речовин, лікарських засобів тощо; судової практики, пов’язаної зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та іншими злочинами проти здоров’я населення (правові позиції Верховного Суду та роз’яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії).

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права у справах зазначеної категорії; вміти знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз’яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення; розмежовувати склади злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії.

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості кримінальних проваджень, пов’язаних зі злочинами у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров’я населення; недопущення порушень процесуальних та інших прав і

свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.1.10. Тренінг: “Злочини у сфері використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку. Кібербезпека та права людини в мережі Інтернет”

Мета тренінгу:

надати кандидатам на посаду судді знання, суддівські навички та розуміння кібербезпеки і прав людини в мережі Інтернет, які є необхідними для вирішення кримінальних проваджень, пов'язаних зі злочинами, які винюються з використанням електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють відносини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; особливостей здійснення судового розгляду справ зазначеної категорії; законодавства та судової практики із зазначеного питання.

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права у справах про злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; уміти знаходити та враховувати відповідну судову практику при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; правильно встановлювати склад та кваліфікуючі ознаки злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час кваліфікації окремих злочинів цієї категорії.

3.1.11. Тренінг “Злочини проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)”

Мета тренінгу:

Отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду кримінальних проваджень щодо злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини)

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння кваліфікації злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), судової практики (правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України

з розгляду цивільних і кримінальних справ при розгляді кримінальних проваджень щодо зазначеної категорії справ);

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд кримінальних проваджень щодо злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини);

уміння використовувати правові позиції та висновки, викладені в рішеннях Верховного Суду України та роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду роз'ясненнях рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, при розгляді кримінальних проваджень зазначеної категорії, правові позиції Верховного Суду; уміння дотримуватися норм КПК та забезпечувати дотримання прав та інтересів учасників провадження застосувати принципи змагальності, диспозитивності, публічності, відкритості судового розгляду, презумпції невинуватості, і з'ясувати обставини вчиненого злочину, розмежування від інших складів злочинів, проводити перевірки обвинувачення наданими доказами, як засобу справедливого вирішення кримінально-правового конфлікту, уміння розглянути кримінальне провадження з дотримання розумних строків розгляду кримінального провадження, ухвалити справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином судові рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння того, що існує специфіка суспільних відносин у сфері несення військової служби, що від стану законності та воєнного правопорядку у Збройних силах України та інших військових формуваннях, що створені та діють відповідно до законодавства України, залежить ефективність виконання покладених на них державних задач, усвідомлення особливості й суспільної небезпеки злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини), розуміння ролі судді в розгляді зазначеної категорії справ, недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод людини, недопущення ухвалення незаконних, необґрунтованих, невмотивованих рішень.

3.2. “Особливі порядки судового розгляду”:

3.2.1. Тренінг “Судове провадження на підставі угод”

Мета тренінгу:

сформувати у кандидатів на посаду судді практичні навички розгляду кримінальних проваджень на підставі угод з дотриманням процесуальних вимог та забезпеченням процесуальних прав сторін, з урахуванням правових позицій Верховного Суду та роз'яснень рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду, а також правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** необхідні під час вирішення питання щодо розгляду наданих сторонами угод усвідомлення своєї незалежної та неупередженої ролі у судовому процесі; чітка уява щодо змісту угод у кримінальному провадженні та їх відмінностях; розуміння особливості укладення угоди про визнання винуватості та угоди про примирення;

- **уміння та навички:** уміння викладення мотивувальної частини вироку на підставі угоди; викладення резолютивної частини вироку на підставі угоди; використання в судовій практиці рішень Європейського суду з прав людини і основоположних свобод та засвоєння методик застосування таких рішень.

3.2.2. Тренінг “Судове провадження у формі приватного обвинувачення”

Мета тренінгу:

сформувати у слухачів практичні навички розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення з дотриманням процесуальних вимог та з урахуванням висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, які стосуються зазначеної категорії справ.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** особливостей кримінального провадження у формі приватного обвинувачення; специфіки участі потерпілого у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, у тому числі особливого значення правової позиції потерпілого на стадії початку досудового розслідування та закриття кримінального провадження; особливостей підтвердження приналежності обвинуваченого та потерпілого до кола близьких родичів чи членів сім'ї; особливостей відмови від обвинувачення щодо найманого працівника;

- **уміння та навички:** навички розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення з урахуванням висновків Верховного Суду України та правових позицій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ; вирішувати проблемні питання під час розгляду кримінальних проваджень у формі приватного обвинувачення; розмежовувати порядок та наслідки закриття кримінального провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК та у зв'язку із звільненням від кримінальної відповідальності; визначати кримінальне провадження таким, що здійснюється у формі приватного обвинувачення, за наявності обтяжуючих обставин.

3.2.3. Тренінг: “Особливі порядки судового розгляду кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді практичні навички розгляду кримінальних проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту норм права, які регулюють підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру у кримінальному провадженні; судової практики щодо цього питання (правові висновки, роз'яснення рекомендаційного характеру Пленумів Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії);

- **уміння та навички:** правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють підстави та порядок застосування примусових заходів медичного характеру у кримінальному провадженні; знаходити та враховувати правові позиції Верховного Суду та роз'яснення Пленуму Верховного Суду при розгляді кримінальних проваджень цієї категорії; вирішувати проблемні питання, що виникатимуть під час розгляду кримінальних проваджень щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

- **соціальний контекст:** розуміти важливість кримінальних проваджень щодо застосування примусових засобів медичного характеру; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових засобів медичного характеру, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.2.4. Тренінг “Кримінальне провадження щодо неповнолітніх”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді практичні навички та розуміння особливостей розгляду кримінальних проваджень щодо неповнолітніх.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** загальної характеристики злочинів, вчинених неповнолітніми; практичні поради та рекомендації щодо особливостей кримінального провадження стосовно неповнолітніх; врахування їх психологічних та інтелектуальних відмінностей; розуміння та застосування національного законодавства та норм міжнародного права, які спрямовано на досягнення найкращих інтересів неповнолітніх та принципу їх реабілітації та перевиховання;

- **уміння та навички:** правильно використовувати під час розгляду справ зазначеної категорії принципів міжнародного права та практики ЄСПЛ, які є джерелом права для України; умов, підстав та випадків складання

досудової доповіді, усвідомлювати те, що покарання за вчинений злочин має відповідати меті реабілітації та відновного правосуддя щодо неповнолітнього правопорушника; враховувати фактори, які мають забезпечувати розгляд справи протягом розумного строку; забезпечувати розуміння неповнолітнім своїх прав та обов'язків у кримінальному провадженні; знати особливості призначення покарання неповнолітнім та вміти застосовувати відповідні положення закону;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості кримінальних проваджень щодо неповнолітніх; недопущення порушень процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.3. Тренінг: “Окремі аспекти діяльності слідчого судді”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді правильне розуміння змісту права особи на свободу та особисту недоторканність; показати роль слідчого судді як гаранта дотримання і захисту прав та свобод підозрюваних осіб на стадії досудового розслідування; незалежного та неупередженого суб'єкта процесуальних правовідносин.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту поняття права на свободу на особисту недоторканність; алгоритмів вирішення проблемних питань застосування запобіжних заходів, пов'язаних із обмеженням права на свободу; удосконалення знань із питань захисту прав людини на досудовому розслідуванні, в тому числі, щодо застосування ст. 206 КПК;

- **уміння та навички:** застосовувати загальні засади кримінального провадження, зокрема принцип верховенства права та практику ЄСПЛ на стадії досудового розслідування; визначати особливості оцінки доказів, наданих на стадії досудового розслідування, та застосовувати принцип змагальності; визначати ризики, які є підставами для застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи;

- **соціальний контекст:** розуміти важливість кримінальних проваджень щодо застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи; не допускати порушення процесуальних та інших прав і свобод осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні щодо застосування запобіжних заходів, пов'язаних з обмеженням свободи, ухвалення формальних, необґрунтованих та несправедливих судових рішень.

3.4. Симуляція судового засідання: “Особливості ведення підготовчого судового засідання та судового засідання. Роль головуючого у судовому засіданні. Забезпечення порядку судового засідання”

Мета тренінгу:

сформувати в кандидатів на посаду судді правильного розуміння важливості підготовчого судового засідання як самостійної стадії кримінального процесу під час вирішення питання щодо можливості призначення кримінального провадження до судового розгляду; показати роль головуючого судді як гаранта дотримання прав учасників кримінального провадження; отримати навички розуміння особливостей ведення підготовчого судового засідання та судового засідання у кримінальних провадженнях; сформувати в кандидатів на посаду судді практичні навички щодо вирішення конфліктних ситуацій під час судового розгляду та вмінь застосувати заходи до порушників порядку судового засідання, дотримуючись при цьому прав особи, щодо якої застосовуються такі заходи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** особливостей проведення підготовчого судового засідання та з'ясування обставин щодо наявності та відсутності перешкод для призначення судового розгляду; розуміння особливостей ведення підготовчого судового засідання та судового засідання, ролі головуючого в судовому засіданні, сутності процесуальних прав та обов'язків учасників процесу; умов, підстав та випадків складання досудової доповіді; з'ясування алгоритму застосування заходів для забезпечення належного порядку в судовому засіданні, з урахуванням прав осіб щодо яких застосовуються такі заходи;

- **уміння та навички:** уміння визначати коло питань, які необхідно вирішувати під час підготовчого судового засідання та судового засідання; за результатами підготовчого судового засідання приймати рішення, передбачені ч. 3 ст. 314 КПК; мати навички дій у разі неприбуття сторін або інших учасників кримінального провадження та розуміння підстав для застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

- **соціальний контекст:** розуміти важливість виконання положень, передбачених КПК, та не допускати порушення(обмеження) процесуальних прав осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні; усвідомлення ролі головуючого щодо наявних організаційних повноважень із забезпечення учасникам кримінального провадження їхніх прав і виконання ними своїх обов'язків; не допускати порушення строків проведення підготовчого судового засідання та дотримання розумних строків судового розгляду.

4. Тренінг: “Призначення покарання у кримінальних справах”

Мета тренінгу:

розвинути в кандидатів на посаду судді навички призначення покарання особам, які визнаються винними у вчиненні злочину, з дотриманням принципу індивідуалізації покарання та вимог щодо законності, обґрунтованості і справедливості покарання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** сутності внутрішнього переконання та його меж; принципу індивідуалізації покарання; яким чином урахувати позицію потерпілого при призначенні покарання; особливостей визначення покарання за незакінчений злочин і злочин, вчинений у співучасті; особливостей призначення окремих видів покарань (позбавлення волі, громадські та виправні роботи, позбавлення права займати певні посади або займатися певними видами діяльності); особливостей окремих видів покарань та їх призначення певним категоріям осіб;

- **уміння та навички:** навичками оцінки доказів, які є підставою для призначення покарання нижче від найнижчої межі або іншого більш м'якого покарання, ніж передбачено законом; правильно призначати покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків; володіти процесуальними засобами забезпечення збору даних про особу обвинуваченого; досліджувати та оцінювати відомості щодо особи обвинуваченого і правильно їх застосовувати при призначенні покарання; визначати обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання, та давати їм правильну оцінку; мати навички визначення меж покарання та розуміти передбачені законодавством межі призначення покарання з урахуванням положень КК; вміти мотивувати у вирокі рішення щодо призначення покарання з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і практики ЄСПЛ;

- **соціальний контекст:** знати особливості призначення покарання неповнолітнім та вміти застосовувати відповідні положення закону з урахуванням інтересів неповнолітнього обвинуваченого; знати особливості гендерних аспектів при призначенні покарань; знати особливості призначення покарання за тяжкі та особливо тяжкі насильницькі злочини, злочини у сфері господарської діяльності, за корупційні злочини.

5. Тренінг: “Написання судових рішень у кримінальному судочинстві та у справах про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для написання судових рішень у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** щодо з'ясування та розуміння принципів та норм права, які регламентують питання написання якісних судових рішень у кримінальному провадженні та у справах про адміністративні правопорушення, а також рекомендацій Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) у висновках № 11, 20, що стосуються якості судових рішень та єдності судової практики;

- **уміння та навички щодо:** уміння правильно визначити, тлумачити та застосовувати принципи і норми права, які регламентують питання

написання якісних судових рішень; підготовки і написання судового рішення відповідно до вимог щодо структури та змісту; написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним у справі доказам; пошуку необхідних джерел інформації, використання в судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини, які є джерелом права для України; правильного, повного та лаконічного викладення доводів сторін та інших учасників кримінального провадження та провадження у справах про адміністративні правопорушення, аналізу і оцінки доказів та чіткого формулювання висновків у судових рішеннях;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості написання якісних судових рішень, особливо тих, якими завершується розгляд справи по суті, що має сприяти забезпеченню єдності судової практики, відновленню довіри до суду і до правосуддя в цілому.

IV. II. СУДОЧИНСТВО У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

1. “Особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення”:

1.1. Тренінг: “Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння загальної характеристики правопорушень, пов’язаних з корупцією, їх об’єкт, предмет, особливості об’єктивної та суб’єктивної сторони складів правопорушень, пов’язаних з корупцією, спеціальний суб’єкт;

- **уміння та навички:** уміння правильно кваліфікувати дії осіб, які вчинили правопорушення, пов’язані з корупцією; під час судового розгляду враховувати особливості справ зазначеної категорії; уміння знаходити та враховувати практику розгляду окремих видів правопорушень, пов’язаних з корупцією, при вирішенні справ зазначеної категорії; формувати навички розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією; уміння вирішувати проблемні питання під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язані з корупцією;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов’язаних з корупцією, і необхідності забезпечення доброчесності, а також формування свідомості несприйняття корупції; підтримка демократичних та етичних цінностей, дотримання

принципів справедливості, відповідальності й рівності перед законом, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

1.2. Тренінг: “Правопорушення, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку (дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП), рішення Європейського суду з прав людини у справі “Швидка проти України”

Мета тренінгу:

висвітлити поняття адміністративного правопорушення – дрібного хуліганства, відповідальність за яке передбачена ст. 173 КУпАП; розкрити об’єкт, об’єктивну та суб’єктивну сторони, адміністративного правопорушення передбаченого ст. 173 КПК України (форми та прояви дрібного хуліганства), з урахуванням практик ЄСПЛ; виявляти відмінність дрібного хуліганства від кримінально-караного діяння.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** розуміння складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП, практики ЄСПЛ.

- **уміння та навички:** кваліфікувати дії особи, які підпадають під ознаки складу адміністративного правопорушення при розгляді справ про дрібне хуліганство; розмежовувати дрібне хуліганство від кримінально-караного діяння, а також інших адміністративних правопорушень у сфері забезпечення громадського порядку; застосовувати практику ЄСПЛ;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості необхідності правильної кваліфікації дій особи, яка притягається до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення передбаченого ст. 173 КУпАП, з метою недопущення юридичної (судової) помилки.

1.3. Тренінг: “Особливості вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування (ст. 173-2 КУпАП)”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про домашнє насильство, насильство за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з’ясування та розуміння змісту норм права, які регулюють відносини щодо запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, визначення домашнього насильства, його ознак

та видів, визначення насильства за ознакою статі, міжнародних договорів України у сфері запобігання домашньому насильству та практики Європейського суду з прав людини у справах вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати норми права, які регулюють відносини у сфері протидії домашньому насильству; навички розгляду справ за статтею 173-2 КУпАП про вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування; уміння вирішувати проблемні питання під час розгляду справ за статтею 173-2 КУпАП, розмежовувати домашнє насильство як адміністративне правопорушення з іншими видами правопорушень;

- **соціальний контекст:** розуміння суспільного значення запобігання домашньому насильству, насильству за ознакою статі та ролі судді у цьому процесі, а також недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

1.4. Тренінг: “Особливості розгляду адміністративних правопорушень на транспорті”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ про адміністративні правопорушення, зокрема, особливості розгляду адміністративних правопорушень на транспорті.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння особливостей розгляду справ щодо адміністративних правопорушень на транспорті, судової практики (правові позиції Верховного Суду та роз'яснення рекомендаційного характеру Пленуму Верховного Суду) при розгляді справ щодо особливостей адміністративних правопорушень на транспорті;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють розгляд справ щодо особливостей адміністративних правопорушень на транспорті, уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки, викладені у правових позиціях Верховного Суду та роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду при розгляді справ зазначеної категорії; уміння дотримуватись під час судового розгляду справ прав та інтересів учасників провадження, застосувати принципи змагальності, диспозитивності, публічності, відкритості судового розгляду, презумпції невинуватості і з'ясувати обставини вчиненого правопорушення на транспорті, здійснити розмежування від інших складів адміністративного правопорушення, провести перевірки їх доказами як засобу справедливого вирішення правового конфлікту, уміння розглянути справу з дотриманням розумних

строків розгляду справи, ухвалити справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином судове рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння того, що адміністративна відповідальність є важливою складовою правової системи України і питання адміністративних правопорушень на транспорті, в галузі шляхового господарства, засобів зв'язку є особливо актуальним в умовах активного розвитку транспортного господарства, засобів зв'язку, зокрема мережі Інтернет; розуміння ролі судді у правовому статусі недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття незаконних, необґрунтованих, невмотивованих рішень.

1.5. Тренінг: “Особливості розгляду справ про порушення митних правил”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення справ про порушення митних правил.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту поняття порушення митних правил, їх видів, відповідальності за них, порядку провадження у справах про порушення митних правил;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати основні засади судочинства під час розгляду справ про порушення митних правил із урахуванням практики Європейського суду з прав людини; уміння визначати умови для звільнення порушника від додаткового адміністративного стягнення у вигляді конфіскації грошових коштів як безпосереднього предмета правопорушення за ст. 471 МК; уміння правильно встановлювати підстави для звільнення від адміністративної відповідальності за ст. 472 МК України; уміння правильно визначити підстави для притягнення до відповідальності за ст. 483 МК України посадових осіб підприємств за здійснення переміщення або вчинення дій, спрямованих на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю;

- **соціальний контекст:** розуміння ролі судді в питаннях конфіскації та правомірності позбавлення осіб власності за порушення митних правил; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

1.6. Тренінг: “Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення за прояв неповаги до суду (ст.185-3 КУпАП)”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, які необхідні для розгляду справ про адміністративне правопорушення, передбачене ст.185-3 КУпАП (прояв неповаги до суду або Конституційного

Суду України)

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту таких понять, як неповага до суду, злісність ухилення від явки в суд учасника процесу, порушення порядку під час судового засідання, з'ясування, які дії можуть свідчити про явну зневагу до суду і встановлених у суді правил, а також судової практики вказаної категорії);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та процесуальні норми, які встановлюють правила поведінки присутніх у залі судового засідання, повноваження головуєчого та виконання його розпоряджень; уміння визначити ознаки вчинення дій, які можуть свідчити про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил; уміння визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння розглянути справу про адміністративне правопорушення, передбачене ст.185-3 КУпАП (прояв неповаги до суду або Конституційного Суду України) з дотриманням усіх гарантій визначених ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, основних засад судочинства, визначених у ст. 129 Конституції України, а також процесуальних норм, які містяться в КУпАП;

- **соціальний контекст:** розуміння суспільством, державою, громадянами недопустимості проявів неповаги до суду; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих судових рішень.

2. Тренінг: “Особливості ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення. Дотримання прав особи при застосуванні заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ суддею”

Мета тренінгу:

отримати знання щодо розуміння особливостей та проблематики ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення, розвиток навичок та розуміння соціального контексту щодо вирішення спірних питань, конфліктних ситуацій та вмінь застосувати заходи забезпечення провадження судом, дотримуючись прав особи щодо якої застосовуються такі заходи.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** розуміння особливостей розгляду справ про адміністративні правопорушення судом, сутності процесуальних прав та обов'язків учасників процесу, особливостей застосування норм Конституції України, як прямої дії під час розгляду справи; з'ясування видів заходів забезпечення провадження

у справах про адміністративні правопорушення та особливостей їх забезпечення судом, з урахуванням прав осіб щодо яких застосовуються такі заходи;

- **уміння та навички:** уміння оцінювати докази під час розгляду справи, з орієнтиром на правові позиції, викладені в рішеннях ЄСПЛ; уміння аналізувати механізми встановлення та оцінки обставин у їх сукупності при прийнятті рішення у справі про притягнення до адміністративної відповідальності; уміння виявляти підстави звільнення від адміністративної відповідальності, причини направлення справи прокурору та особливості встановлення строків розгляду справ; уміння визначати питання, вирішення яких необхідно врегулювати під час підготовки справ до судового розгляду; уміння виявляти підстави звільнення від адміністративної відповідальності, причини направлення справи прокурору та особливостей встановлення строків розгляду справ;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів адміністративних правовідносин можливості належним чином розуміти процес ведення судового засідання у справах про адміністративні правопорушення, з урахуванням прав осіб щодо яких застосовуються заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення; розуміння ролі судді у процесі розкриття особливостей розгляду справ про адміністративні правопорушення, процесуальних прав та обов'язків учасників процесу.

3. Тренінг: “Накладення стягнення у справах про адміністративні правопорушення”

Мета тренінгу:

сформувати та розвинути в кандидатів на посаду судді навички та розуміння соціального контексту, необхідні для застосування глави 3 КУпАП “Адміністративне стягнення” та глави 4 КУпАП “Накладення адміністративного стягнення”;

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** про особливості накладення адміністративних стягнень при вчиненні кількох адміністративних правопорушень; обчислення строків адміністративного стягнення; строки накладення адміністративного стягнення; строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню; покладення обов'язку відшкодування заподіяної шкоди; судовий збір;

- **уміння та навички:** при накладенні стягнення враховувати обставини, характер вчиненого правопорушення; дані про особу, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, мету та види адміністративних стягнень; особливості застосування заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх; основні і додаткові адміністративні стягнення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості правильного накладення стягнення під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, недопущення підриву демократичних та етичних цінностей, а також порушення принципів справедливості, відповідальності й рівності перед законом, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

Блок V. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

1. Тренінг: “Європейська система захисту прав людини. Застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини адміністративними судами України”

Мета тренінгу:

підвищити рівень обізнаності зі змістом та застосуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практикою Європейського суду з прав людини у сфері адміністративного судочинства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** змісту та мети статті 11 Конвенції та статті 2 Протоколу 4 до Конвенції; структури цих статей, основних принципів, які вони закріплюють; умов виправданості втручання у права, гарантовані Конвенцією, понятійного апарату; права на ефективний засіб правового захисту, гарантованого статтею 13 Конвенцією: принципів, конвенційних вимоги; ознак “ефективного” засобу правового захисту; практики ЄСПЛ, зокрема, 10 рішень ЄСПЛ щодо України, які є обов’язковими для попереднього опрацювання слухачами до початку проходження цього тренінгу, більш детально;

- **уміння та навички:** визначати, чи підпадають правовідносини в конкретній справі під дію статті 11 Конвенції, статті 2 Протоколу 4 до Конвенції; розмежовувати сферу дії статті 2 Протоколу 4 з іншими статтями Конвенції, зокрема статтями 6, 8 Конвенції; визначити наявність втручання у права, гарантовані статтею 11 Конвенції та статтею 2 Протоколу 4 до Конвенції; перевірити виправданість втручання у права, гарантовані Конвенцією, використавши “3-складовий тест”; визначати, який засіб є “ефективним”; розмежовувати сферу дії статті 13 та статті 5, процесуальними аспектами статей 2 та 3, статті 6 (пункт 1), 8;

- **соціальний контекст:** розуміння принципів тлумачення Конвенції Європейським судом з прав людини та сприйняття підходів ЄСПЛ при здійсненні правосуддя, розуміння ролі судді в цілісній системі захисту прав людини та недопущення їх порушення в судовому процесі.

2. Тренінг: “Докази і доказування в адміністративному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** чіткого розуміння загальних засад адміністративного судочинства, змагальності, рівності сторін, свободи подання, належності та допустимості, достатності доказів і доведення в суді їх переконливості, розуміння положень КАС України крізь призму загальних засад адміністративного судочинства;

- **уміння та навички:** володіти навичками безпосереднього досліджування доказів, додержання розумних строків; уміти тлумачити положення КАС України крізь призму загальних засад адміністративного судочинства та застосовувати їх до конкретних правовідносин; встановлювати співвідношення між внутрішнім переконанням та всебічним, повним, об'єктивним дослідженням доказів з дотриманням принципів незалежності, допустимості та достовірності; уміти аналізувати відомості, що підтверджують або спростовують наявність обставин, які підлягають доказуванню, поділу доказів на допустимі і недопустимі; розмежовувати способи отримання та дослідження доказів; визначати необхідний вид експертизи для вірного вирішення справи, правильного формування переліку питань перед експертом; чітко і стисло викладати аналіз щодо належності та допустимості доказів в судовому рішенні; застосовувати в судовій практиці рішення Європейського суду з прав людини;

- **соціальний контекст:** при вирішенні питання щодо допустимості наданих сторонами доказів усвідомлювати свою незалежну та неупереджену роль у судовому процесі.

3. “Особливості розгляду окремих категорій адміністративних справ”:

3.1. Тренінг: “Особливості розгляду пенсійних та інших соціальних спорів”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ із приводу пенсійних та інших соціальних спорів.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** аналізування та застосування положень законодавства України, практики Європейського суду з прав людини, правових висновків (позицій) Верховного Суду на етапі отримання позовної заяви та розгляду

справ щодо пенсійних та соціальних спорів;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння розмежовувати господарську, цивільну та адміністративну юрисдикції у справах визначеної категорії; розмежовувати предметну юрисдикцію справ визначеної категорії між адміністративними судами; оцінювати позовну заяву на прийнятність її до розгляду в порядку адміністративного судочинства; аналізувати позовні заяви на їх відповідність вимогам щодо позовних заяв у справах визначеної категорії; розмежовувати поняття предмету позову, підстав позову в справах визначеної категорії; ефективно використовувати процесуальні засоби для визначення належного відповідача у справах визначеної категорії; обчислювати строки звернення до суду в справах визначеної категорії, визначати поважність причин пропуску строку звернення до суду; складати процесуальні документи у справах визначеної категорії; обирати ефективну стратегію підготовки справи до слухання (організація роботи сектору) з урахуванням скорочених строків розгляду таких справ; прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення.

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права звернення до суду за захистом порушеного права у спорах, пов'язаних з розглядом пенсійних та інших соціальних спорів, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.2. Тренінг: “Особливості розгляду справ про застосування податкового та митного законодавства в адміністративному судочинстві”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення податкових і митних спорів під час застосування податкового і митного законодавства в адміністративному судочинстві.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, що регулюють порядок та підстави оскарження, судової практики у сфері оскарження неправомірних дій (бездіяльності) рішень та інших актів фіскальної служби (врахування позицій на основі рішень Конституційного Суду України, Верховного Суду);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, що регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії;

- **уміння:** визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктивним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, що належать доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та належним чином мотивоване рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права оскарження неправомірних дій(бездіяльності) рішень та інших актів фіскальної служби з метою недопущення свавілля /зловживання правом публічного адміністрування, можливості належним чином реалізовувати належні права платника податків; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, уникнення прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, усвідомлення значення ефективного поновлення у правах для розвитку суспільства і утвердження правової держави.

3.3.Тренінг: “Особливості розгляду спорів, пов’язаних із проходженням публічної служби”

Мета тренінгу:

набуття слухачами знань і навичок при розгляді адміністративних справ, пов’язаних з проходженням (прийняттям, проходженням, припиненням) публічної служби.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** ознайомлення з основними поняттями і видами публічної служби, з’ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють відносини, що виникають у зв’язку з проходженням різних видів публічної служби, судової практики у цій сфері (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду та практики Європейського суду з прав людини);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відносини публічної служби при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної

категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом та підставами, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, ефективність обраних способів захисту; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір із дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права звернення до суду за захистом порушеного права у спорах, пов'язаних з проходженням публічної служби, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів, належності їм прав власності та інших речових прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.4. Тренінг: “Особливості провадження у справах, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють правовідносини, пов'язані зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють правовідносини пов'язані зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та застосовувати рішення Європейського суду з прав людини, враховувати постанову пленуму Вищого адміністративного суду України при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраного способу захисту; уміння визначати коло учасників спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для осіб, які звернулися до суду за захистом порушеного права у правовідносинах, пов'язаних зі статусом біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, та з приводу видворення іноземців та осіб без громадянства; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод учасників справи, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.5. Тренінг: “Особливості провадження у справах щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів щодо оскарження нормативно-правових актів органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів владних повноважень.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють порядок та підстави оскарження нормативно-правових актів, судової практики у сфері оскарження нормативно-правових актів (рішення Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду);

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктним складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраних способів захисту встановленим законодавством; уміння визначати коло осіб спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів права оскарження нормативно-правових актів, можливості належним чином реалізовувати належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.6. Тренінг: “Особливості провадження у справах, пов'язаних із виборчим процесом, процесом референдуму”

Мета тренінгу:

допомогти слухачам розвинути відповідні якості та набути професійні знання, уміння і навички, необхідні для належного виконання повноважень судді при розгляді справ, пов'язаних із виборчим процесом та процесом референдуму.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** ознайомити слухачів із нормами матеріального та процесуального права, конвенціями та іншими міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, які регулюють правовідносини, пов'язані з виборчим процесом та процесом референдуму;

- **уміння та навички:** визначати коло осіб, які беруть участь у справах, пов'язаних із процесом виборів та процесом референдуму; здійснювати підготовку справи, пов'язаної із процесом виборів чи процесом референдуму, до судового розгляду; аналізувати позовну заяву та документи, що додаються, на предмет наявності чи відсутності недоліків, належного представництва та підсудності; визначати предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню у справах, пов'язаних із процесом виборів та референдуму; розглянути справу з дотриманням процесуальних вимог, в тому числі з дотриманням строків та з урахуванням швидкоплинності виборчого процесу та процесу референдуму; належно обґрунтовувати прийняте рішення; визначати практику Верховного Суду України та ЄСПЛ, що може бути застосовувана в цій категорії справ;

- **соціальний контекст:** усвідомлення актуальності та розуміння особливої важливості для суб'єктів правовідносин, пов'язаних із процесом виборів та референдуму, можливості належним чином реалізовувати та захистити належні їм права; розуміння ролі судді у правовому статусі цих суб'єктів, належності їм відповідних прав, а також можливості їх реалізовувати; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод цих суб'єктів, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.7. Тренінг: “Особливості провадження в справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця”**Мета тренінгу:**

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для розгляду справ з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** аналізування та застосування положень законодавства

України, практики Європейського суду з прав людини, правових висновків (позицій) Верховного Суду на етапі отримання позовної заяви та розгляду справ з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють відповідні правовідносини при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та враховувати юридичні позиції та висновки в актах Конституційного Суду України, правові позиції Верховного Суду при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння розмежовувати господарську, цивільну та адміністративну юрисдикції у справах визначеної категорії; розмежовувати предметну юрисдикцію справ визначеної категорії між адміністративними судами; визначати правовий статус приватних виконавців, правову основу їх діяльності; оцінювати позовну заяву на прийнятність її до розгляду в порядку адміністративного судочинства; аналізувати позовні заяви на їх відповідність вимогам щодо позовних заяв у справах визначеної категорії; розмежовувати поняття предмету позову, підстав позову в справах визначеної категорії; ефективно використовувати процесуальні засоби для визначення належного відповідача в справах визначеної категорії; обчислювати строки звернення до суду в справах визначеної категорії, визначати поважність причин пропуску строку звернення до суду; складати процесуальні документи в справах визначеної категорії; обирати ефективну стратегію підготовки справи до слухання (організація роботи сектору) з урахуванням скорочених строків розгляду таких справ; прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для суб'єктів правовідносин з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби, приватного виконавця, можливості належним чином реалізовувати законні права та інтереси шляхом оскарження протиправності таких рішень, дій та/або бездіяльності до відповідного суду; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень;

3.8. Тренінг: “Особливості провадження у справах щодо реалізації права на мирні зібрання”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні для вирішення адміністративних спорів у справах щодо реалізації права на мирні зібрання.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** з'ясування та розуміння змісту принципів та норм права, які регулюють правовідносини пов'язані з реалізацією права на мирні зібрання;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи та норми права, які регулюють правовідносини пов'язані з реалізацією права на мирні зібрання при вирішенні адміністративних спорів; уміння знаходити та застосовувати рішення Європейського суду з прав людини, враховувати постанову пленуму Вищого адміністративного суду України при вирішенні справ зазначеної категорії; уміння визначити спір зазначеної категорії за його предметом, підставами та суб'єктом складом, перевірити підвідомчість та підсудність, застосоване матеріальне право, відповідність обраного способу захисту; уміння визначати коло учасників спору, предмет доказування та обставини, які підлягають доказуванню; уміння вирішити спір з дотриманням процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для осіб, які звернулися до суду за захистом порушеного права у правовідносинах, пов'язаних із реалізацією права на мирні зібрання; розуміння ролі судді у правовому статусі соціальних суб'єктів; недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод учасників справи, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень.

3.9. Тренінг: “Особливості провадження у справах щодо охорони довкілля”

Мета тренінгу:

отримання необхідного рівня знань та практичних навичок, необхідних для ефективного вирішення адміністративних справ щодо захисту екологічних прав людини та охорони довкілля.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** актів міжнародного права, матеріального та процесуального права, судову практику, необхідні для належного розгляду та ефективного захисту порушених екологічних прав людини та належного збереження довкілля в управлінській діяльності органів влади та місцевого самоврядування України;

- **уміння та навички:** уміння правильно визначати, тлумачити та застосовувати принципи і норми права, які регулюють відносини захисту екологічних прав; уміння вирішити спір з дотримання процесуальних норм права, зокрема розумних строків розгляду, прийняти справедливе, обґрунтоване та мотивоване належним чином рішення;

- **соціальний контекст:** розуміння кандидатами на посаду судді виключної суспільної та індивідуальної для кожної людини важливості збереження природного довкілля та захисту конституційних екологічних прав людини.

4. Тренінг: “Написання судових рішень в адміністративних справах”

Мета тренінгу:

отримати знання, суддівські навички та розуміння соціального контексту, необхідні при написанні судових рішень у адміністративних справах.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** положень Кодексу адміністративного судочинства, використання у судових рішеннях норм і принципів Конституції України, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Європейського суду з прав людини;

- **уміння та навички:** правильного аналізу судового рішення та його змістовного наповнення, відповідності написання судових рішень до процесуальних вимог, правильного визначення предмету та підстав спору, їх повного викладення у тексті судового рішення, належного викладення результатів аналізу та оцінки зібраних у справі доказів, обґрунтування висновків суду про фактичні обставини справи та мотивування судового рішення, аналізу текстів судових рішень під кутом зору критеріїв правосудності та її складових (ясність, чіткість, легітимність, точність, зрозумілість, повнота, здійсненність тощо), застосування процесуальних інструментів усунення недоліків судового рішення, написання судового рішення мовою, доступною для розуміння усіма адресатами, з наданням правової оцінки наявним у справі доказів;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості правильності написання судових рішень у адміністративних справах у контексті визначення предмету та підстав спору, їх повного та лаконічного викладення позицій і доводів сторін та інших учасників процесу в тексті судового рішення, недопущення порушення процесуальних та інших прав і свобод членів суспільства шляхом, прийняття формальних, необґрунтованих, несправедливих рішень, які знижують рівень довіри до судової гілки влади.

Блок VI. СУДДІВСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ**1. Тренінг: “Соціономічна компетентність судді”****Мета тренінгу:**

набуття кандидатами на посаду судді знань, практичних вмінь та навичок безоціночного сприйняття різноманітного життєвого досвіду інших, неупередженого ставлення до людей різного соціального статусу, різних систем цінностей та інтересів, впливу на рушійні сили свідомості й поведінки людини як члена громадянського суспільства.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** психологічних закономірностей міжособистісного сприйняття, інтерпретації причин і мотивів поведінки інших людей, взаєморозуміння, психологічних механізмів рольової взаємодії та стратегій впливу;

- **уміння та навички:** взаємодіяти з людиною у рамках правових та процесуальних норм, залишаючись людяним; регулювати взаємодію з учасниками судового засідання, враховуючи їхні особистісні характеристики,

психоемоційні стани, приховані наміри та мотиви, долати стереотипізацію сприйняття та залишатися неупередженим; бути переконливим та авторитетним;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої ролі судової системи в соціумі, впливу на соціально-психологічну реальність окремих громадян та суспільство в цілому; усвідомлення важливості відновлення авторитетної ролі судді і довіри суспільства шляхом прийняття рішень в інтересах захисту суспільних ідеалів та гуманістичного спрямування суддівської діяльності у бік захисту прав і свобод особи.

2. Тренінг: “Основи комунікативної діяльності судової влади”

Мета тренінгу:

набуття кандидатами на посаду судді знань, практичних вмінь та навичок надання об’єктивної інформації про діяльність суду і суддів, налагодження ефективної комунікації, активного діалогу з суспільством.

За результатами тренінгу кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** міжнародних стандартів відкритості правосуддя;; основних методів налагодження ефективної внутрішньої і зовнішньої комунікації суду, особливостей поведінки судді в соціальних мережах;

- **уміння та навички:** спілкування із журналістами, надання інтерв’ю, поводження перед камерою; дії у кризових ситуаціях, спілкування в умовах конфлікту, підготовка до розгляду справи, що може викликати суспільний інтерес;

- **соціальний контекст:** розуміння важливості комунікації як засобу: налагодження обміну інформації між судом та суспільством, представниками ЗМІ; забезпечення прозорості та відкритої діяльності системи правосуддя України; зміцнення довіри до судової влади; удосконалення комунікації між судовими органами в Україні.

3. Круглий стіл: “Кваліфікаційне оцінювання суддів. Суддівське досє”

Мета круглого столу:

ознайомити кандидатів на посаду судді з порядком, підставами, етапами, критеріями та методологією кваліфікаційного оцінювання і формування суддівського досє, а також обговорення проблемних питань.

За результатами круглого столу кандидати на посаду судді мають отримати

- **інформацію та загальне уявлення щодо:** порядку та етапів проведення кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді); порядку формування і ведення суддівського досє (досє кандидата на посаду судді) та його змісту; проблемних питань, що виникають під час проведення кваліфікаційного оцінювання та окремих розділів суддівського

досьє (досьє кандидата на посаду судді); можливих шляхів вирішення проблемних питань.

4. Круглий стіл: “Суддівське самоврядування”

Мета круглого столу:

з’ясувати правовий статус, поняття, структуру основних функцій суддівського самоврядування України в реальних умовах реформування судової системи.

За результатами круглого столу кандидати на посаду судді мають отримати

- **інформацію та загальне уявлення щодо:** історичних аспектів формування інституту суддівського самоврядування; становлення і реформування правового статусу суддівського самоврядування України; засад та завдань суддівського самоврядування України; організаційних форм суддівського самоврядування України; діяльності системи суддівського самоврядування України; проблемних питань діяльності суддівського самоврядування України; вдосконалення системи, повноважень органів суддівського самоврядування та оптимізації їх діяльності.

5. Лекція: “Моніторинг судових процесів ”

Мета лекції:

формування у кандидатів на посаду судді сталого наміру сприйняття моніторингу судових процесів як важливого інструменту підвищення прозорості правосуддя, дієвого засобу підтримки права на публічний судовий розгляд, розвитку функціональних систем правосуддя, запровадження вдосконалених гарантій справедливого судового розгляду і формування довіри до судочинства, розгляду судових справ відповідно до міжнародних стандартів у сфері прав людини.

За результатами лекції кандидати на посаду судді мають отримати

- **інформацію та загальне уявлення щодо:** природи моніторингу судових процесів, його основоположних принципів та методів, формування і законодавчого закріплення інституту моніторингу судових процесів з метою аналізу дотримання стандартів справедливого судового розгляду як громадськістю, так і самими суддями, зокрема під час регулярного оцінювання суддів, рекомендацій щодо організації та реалізації програм моніторингу судових процесів з урахуванням досвіду, накопиченого Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ (БДПІЛ) та дванадцятьма місіями ОБСЄ

6. Семінар–практикум: “Мистецтво правового письма та процесуального документування”

Мета семінару–практикуму: удосконалення вмінь і навичок написання проектів судових рішень відповідно до норм сучасної української

літературної мови та процесуального права.

За результатами семінару–практикуму кандидати на посаду судді мають отримати

- **знання:** особливостей уживання юридичних термінів, мовних штамтів, кліше, канцеляризмів у судових рішеннях; шляхів уникнення логіко-сміслових, лексичних, граматичних, стилістичних та інших помилок у документах;

- **уміння та навички:** аналізу судово-процесуальних документів щодо дотримання мовних норм та вимог до їхнього оформлення; редагування та коригування текстів судових рішень; самоконтролю за дотриманням мовних норм в усному та писемному професійному мовленні; оформлювання процесуальних документів;

- **соціальний контекст:** розуміння особливої важливості для сторін, учасників судового провадження, для суспільства ухвалення якісних судових рішень, що відповідають, зокрема, законодавству про мову судочинства, нормам сучасної української літературної мови та вимогам до оформлювання судово-процесуальних документів.

СПЕЦІАЛЬНА ПІДГОТОВКА КАНДИДАТІВ НА ПОСАДУ СУДДІ

Розподіл часу на блоки та види підготовки

№	Назва блоку	Теоретично-практична підготовка	Стажування у місцевих судах	Ознайомчі візити (зустрічі)	Контрольні заходи	Усього
		днів	днів	днів	днів	днів
1.	ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СУДУ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІ	13,5	0	0	1	14,5
2	ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО	25	22		1	48
3	ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО	14	15	0	1	30
4	КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА СУДОЧИНСТВО ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	26	24	місцеві прокуратури (2 дні) органи, що здійснюють досудове розслідування (2 дні) органи Державної кримінально-виконавчої служби (1 день)	1	56
5	АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО	13	15	адвокатські бюро/адвокатські об'єднання (2 дні), виконавча служба (2 дні)	1	33
6	СУДДІВСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ	4	0	0	0	4
7	УСЬГО	95,5	76	9	5	185,5

Примітка: дні - робочі, без святкових і вихідних днів.